forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 01 2024

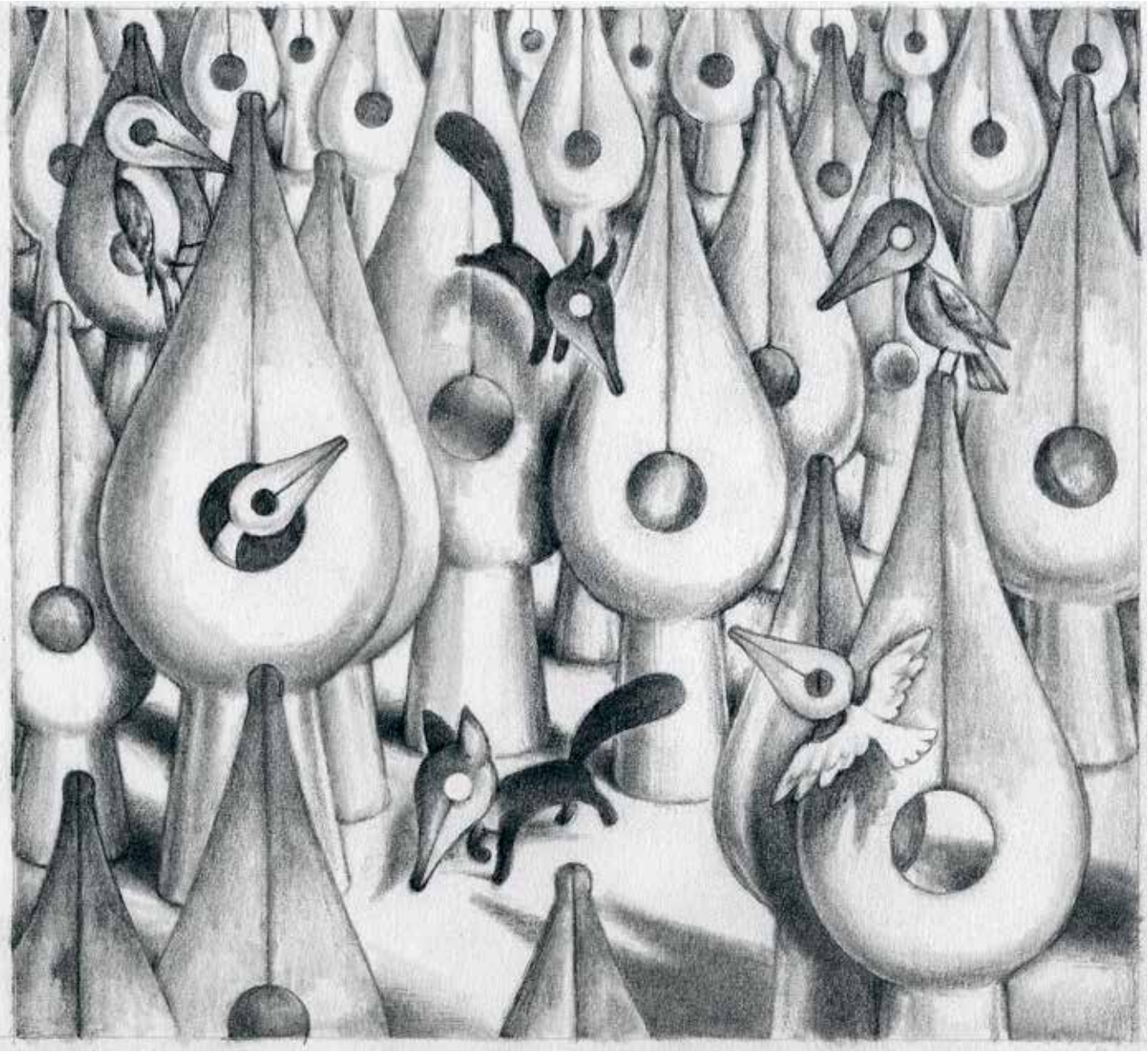

Forlag con amore

※ Vagtskifte på Hald ※ Generalforsamling 2024 ※

Satsning på socialområdet

※

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

Det er en kerneopgave for vores forening at arbejde for bedre indtægtsforhold i forfatterstanden. Vel at mærke indtægtsforhold vedrørende *litterært* arbejde. Vi er en forfatterforening og skal ikke arbejde for bedre indkomster på andre områder end litteraturen. Den distinktion bør vi holde fast i. I såvel vores politiske arbejde som vores rådgivning bør vi fokusere på de vilkår og rettigheder, der knytter sig til litterært virke.

Helt så simpelt er det dog ikke. I Dansk Forfatterforening har vi længe vidst, at der ligger en særlig udfordring i krydsfeltet mellem litterære indtægter som honorarer, legater, royalties, rettighedsvederlag, biblioteksafgift og så de forskellige former for sociale ydelser, ikke mindst pension, som også indgår i mange livsøkonomier i litteraturen. Systemerne bag sådanne offentlige ydelser kan have svært ved at forstå og håndtere de freelancer- eller kunstnerøkonomier, der kendetegner vores område. Derfor kan man i nogle tilfælde have svært ved at godtgøre sin berettigelse til en ydelse, eller man kan komme i klemme i forhold til diverse lofter og fradragsregler. Sagt på en anden måde: Hvis man er lønmodtager, er det lettere at navigere i de regler og forvaltningspraksisser, der styrer sociale ydelser, end hvis man er en underlig fisk, der tjener sine penge på væsentlig mere uforudsigelig og sammensat facon.

En undersøgelse fra Danmarks Statistik tyder på, at litteraturen er en kunstart, hvor særdeles mange har blandingsøkonomier og lever af en mikstur af litterære og ikkelitterære indtægter. Litteraturen er også en kunstart, hvor mange arbejder i en høj alder. Det giver god mening. Men det betyder også, at relativt mange af os vil kunne være berørt af det problem, jeg har forsøgt at skitsere ovenfor. Og det betyder, at det for os i Dansk Forfatterforening er værd at blive klogere på dette område og bedre til at hjælpe os selv og hinanden – også selvom det er noget, der på sin vis ligger lidt uden for foreningens ansvarsområde.

På den baggrund har bestyrelsen for nylig besluttet, at vi her i foråret vil gennemføre et projekt, hvor vi samler større viden om forfatterstandens stilling på socialområdet og søger at få greb om nogle af de særlige problemer omkring for eksempel pension og sygedagpenge. Tanken er ikke, at vi med dette tiltag kan udrede alle snubletråde, men at vi kan få et bedre grundlag for at vurdere, om og hvordan vi kan opgradere medlemsrådgivningen i de kommende år. Vi kommer ikke til at kunne løse problemet for alle til fulde. Men lad os se, hvor langt vi kan komme, også på socialområdet. Det hører med. ※

Forfatteren
ISSN 0105-0753
Nr. 01-2024, 83. årgang
Udgives af
Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:
Morten Visby

Redaktør:
Lene Møller Jørgensen
redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:
Lene Møller Jørgensen,
Anne Zenon, (S),
Eva Parum (S),
François-Eric Grodin (DOF),
Jette Rydahl (BU),
Sally Altschuler (BU),
Cindy Lynn Brown (L),
Line Malling Schmidt (Ill.),
Thomas Dickson (F).

Grafisk design:
salomet grafik/Mette Salomonsen

Forsideillustration:
Otto Dickmeiss

Tryk:
Plum Tree Press

Indsendte bidrag dækker ikke nødvendigvis redaktionens holdninger.
Eftertryk af artikler er tilladt med kildeangivelse.
Eftertryk af illustrationer er ikke tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange årligt. Abonnement tegnes gennem Dansk Forfatterforening, pris: kr. 525.

Deadline til dette nummer var 8. februar
Udgivelse 7. marts

02-24	Deadline: 25. april Udgivelse: 27. maj
03-24	Deadline: 22. august Udgivelse: 19. september
04-24	Deadline: 13. november Udgivelse: 11. decemberr

Småt & godt
4-5

TEMA
Forlag con amore
6-17

Vagtskifte på Hald
18-21

Frit Rum
22-23

Seks år med Martin Luther King
24-27

Generalforsamling 2024
28-35

Fem gode råd til selvudgiveren
36

Jura
37

Kalender og foreningsnoter
38

Portfolio
Jane Mondrup
Bagsiden

OTTO DICKMEISS har tegnet forsiden. Han er uddannet illustrator fra Danmarks Designskole, debuterede som billedbogsillustrator i 1999 med *Rokketand* og har siden illustreret bl.a. *Farfar* og *Rævefælden*. Han har modtaget Kulturministeriets Illustratorpris to gange.

PENGE

Biblioteksspengene ruller ind på kontoen d. 16. april i år

Det skriver Slots-og Kulturstyrelsen på deres hjemmeside, og titelliste samt beløb sender styrelsen med digital post d. 11. april. Beløbsgrænsen er 1452 kroner, det vil sige, at beløb derunder ikke bliver udbetalt til den enkelte.
Husk at tjekke titellisten, og mangler der noget, skal du skrive til styrelsen inden d. 11. juni 2024. ※

MOMS

Danmark er det eneste land i Europa med fuld moms på bøger

Dansk Forfatterforening har været involveret i et løbende lobbyarbejde for at få fjernet eller reduceret momsen på bøger, skriver formand for DFF Morten Visby i årsberetningen for 2023. Håbet er, at det vil gøre bøger billigere for læserne og hjælpe de fysiske boghandler. Den politiske opbakning hertil har været vekslende, og det er p.t. ikke lykkedes at få de afgørende partier og ministre helt entydigt med på ideen. I 2023, skriver formanden, valgte Bulgarien at reducere momsen på bøger for at styrke et lille bulgarsk sprogområde og en betrængt bulgarsk litteratur.
Dermed er Danmark i førertrøjen, når det handler om statsafgift på bøger.
Læs Morten Visbys årsberetning på side 29-31. ※

HEISSE

Tysk kan være et svært sprog at begå sig på – især på en scene

På en bogfestival i Tyskland præsenterede forfatter Helle Helle sig engang med ordene "Ich heisse heisse Helle." Inger Christensen, som sad på samme scene, var flad af grin.
Helle Helle har fortalt om den lille episode i forbindelse med et stort interview i Politiken. ※

FREMGANG

Store aktører på bogmarkedet melder om fremgang i bogsalget i 2023

2022 var et sløjt år for salget af bøger, men udviklingen er vendt, og salget blev ganske pænt i løbet af 2023. Det siger flere store forlag og en boghandlerkæde til onlinemediet Kulturmonitor.
Gyldendal melder om tocifret procentuel vækst i forhold til året før, et fremragende salg i 2023. Især var julesalget godt. Også Lindhardt og Ringhof er tilfredse med resultatet, og selvom det første halve år var lidt sløjt, så rettede det sig. Bog & idé har ligeledes haft et fremragende bogår, oplyser de; omsætningen på bogsalget steg med fire procent sammenlignet med 2022. ※

SVERIGE

Sverige vil have en kulturkanon inden for litteratur og andre kunstneriske genrer

Det er efter tydelig dansk inspiration, at den svenske regering, stærkt støttet af Sverigesdemokraterne, vil have lavet en svensk kulturkanon – en liste over de kunstnerisk set mest værdifulde værker inden for litteratur og andre kunstgenrer, skriver kulturmagasinet Søndag Aften.
Det var oprindelig partiet Sverigesdemokraterne, som politisk ligger tæt på Dansk Folkeparti, der fostrede ideen, og de ønskede, at den skulle bruges som en test ved ansøgning om svensk statsborgerskab. Den tanke indgår ikke længere i projektet.
Den færdige svenske kulturkanon skal præsenteres august 2025. ※

PORTO

Forfatteren er ankommet til din postkasse i folie

Og det skyldes, at PostNord har hævet prisen på porto til et niveau, hvor Forfatteren har svært ved at følge med. Derfor har vi takket ja til et langt billigere tilbud, der dog indebærer, at det enkelte blad bliver folieret. Folieringsmaterialet er miljøvenligt og overholder alle miljøregler. ※

Hald Hovedgaard får ny centerleder – det er cand.mag. Thomas Rafn, som overtager efter Gitte Rannes og Peter Q. Rannes. Vi siger goddag og farvel på side 18.

KOPI

Hver skoleelev får i snit 500 fotokopier om året

Det viser en opgørelse fra copydan og forlagene, og eleverne får ingen eller få bøger. Undervisningsminister Matthias Tesfaye har undskyldt over for en hel generation af skoleelever, fordi de har været forsøgskaniner i digitaliseringsræset i skolerne. Men hvis det skal ændres, koster det penge til bøger og analoge læremidler. "Hvis man fra politisk hold ønsker analoge læremidler tilbage i skolerne, er man nødt til at øremærke en pose penge til formålet," siger Stig Toke Gissel, leder af Nationalt Videnscenter for Læremidler til Politiken. Ifølge en undersøgelse fra Danske Undervisningsforlag bruger Danmark 501 kroner pr. elev i grundskolen mod 1180 i Norge, 632 i Sverige og 977 i Finland. ※

UDVALGT

Statens Kunstfond har sammensat et nyt legatudvalg for litteratur

Der er i alt fem medlemmer af udvalget. Tre af dem har reageret og søgt på Statens Kunstfonds open call, hvorefter de er blev udvalgt af Kunstfondens Repræsentantskab. Det er formand for udvalget, forfatter Merete Pryds Helle, som er bestyrelsesleder for hele Kunstfonden – og det er Rasmus Hastrup, forfatter og oversætter og Shadi Angelina Bazeghi, forfatter og oversætter.
De to øvrige medlemmer af legatudvalget er udpeget af kulturminister Jakob Engel-Schmidt, nemlig Louise Mønster, litterat, ph.d. i dansk og nordisk litteratur og associeret professor ved Aalborg Universitet og forfatter Glenn Bech. ※

Forlag con amore

De seneste ti-femten år har der været et boom af mikroforlag i Danmark. I dag er der op mod 80 små forlag, og en stor del af dem udgiver kvalitetslitteratur, danske såvel som oversatte titler. Et mikroforlag drives typisk af én person, eller måske to eller tre, og udgiver få titler om året. Tit er det den oversete og glemte litteratur, som mikroforlæggeren udgiver – og selvfølgelig den, som vedkommende selv brænder for. Yderligere et karakteristikum ved mikroforlag er, at de sjældent er voldsomt indbringende. Det er forlag con amore.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

ILLUSTRATION: OTTO DICKMEISS

Gemt, glemt og overset litteratur

Det er lysten, der driver værket, lyder en gammel kliché. Og den passer fint på de fleste forlæggere på de små forlag, mikroforlagene. Der bliver sjældent hævet honorar til forlæggeren – til gengæld elsker de deres bøger og udgiver, fordi de ikke kan lade være.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Forlæggerne bag mikroforlagene kender meget ofte hinanden, de ved, hvem der udgiver hvad, hvordan og hvorfor. En af de forlæggere, der kender allerflest af de måske 70-80 mikroforlag og deres litterære rolle i Danmark, er Christel Sunesen. Men er mikroforlagene en reel aktør og væsentlige i bogbranchen?

"Ja, hvis vi skal helt op på de høje nagler, så er mikroforlagene en modkultur til en ellers kapitalistisk forlagsbranche. De små forlag tør satse, og de tør udfordre og eksperimentere og skaber dermed et bredt litteraturlandskab, for et mikroforlag består typisk af én person, som brænder for lige præcis de bøger, forlaget udgiver."

Sådan lyder – en del af – Christel Sunesens svar på spørgsmålet om de små forlags betydning. Hun har meget mere at sige om den ting, og det vender vi tilbage til efter en kort præsentation.

Christel Sunesen er uddannet i dansk og retorik, forlægger med eget mikroforlag, Ekbátana,

***

Det er ofte fra mikroforlag, at der kommer noget nyt, de er med til at få litteraturen op at flyve. De mange mikroforlag, deres diversitet og deres samarbejde er unikt for Danmark, jeg vil kalde det en bevægelse, en broget bevægelse med hvert vores unikke, litterære udtryk.

Christel Sunesen

hun er medinitiativtager til den første Lille Bogdag, en bogmesse udelukkende for små forlag, som er blevet en årligt tilbagevendende begivenhed – i år er der 10-års jubilæum – og Christel Sunesen er stadig en del af bogmessens planlægnings- og afviklingsgruppe sammen med bl.a. Lars Emil Foder. Han er forfatter, sangskriver og musiker, og sammen står de også bag Mikrofest, som er en online boghandel, en bogklub og en platform for bøger fra små kvalitetsforlag.

Og så vender vi tilbage til spørgsmålet om, hvorfor de mange små forlag, der brænder for litteraturen, er vigtige i den danske forlagsverden.

”Ja, selvfølgelig brænder de store forlag også for nogle af deres titler, men når man netop udgiver ganske få titler om året, så er hver eneste titel afgørende. Det er ofte fra mikroforlag, at der kommer noget nyt, de er med til at få litteraturen op at flyve. De mange mikroforlag, deres diversitet og deres samarbejde er unikt for Danmark, jeg vil kalde det en bevægelse, en broget bevægelse med hvert vores unikke, litterære udtryk,” siger Christel Sunesen.

Do-it-yourself-ånd

Det kan være en ensom affære at være en enkeltmandvirksomhed med sit helt eget unikke udtryk, men samtidig har de små forlag så meget tilfælles, at det også skaber et sammenhold og et samarbejde. De mødes fysisk på bl.a. Lille Bogdag, og mange af dem er med i en Facebookgruppe, hvor de kan hente gode råd og dele erfaringer.

”Der er ingen konkurrence mellem os, vores litterære udtryk er vidt forskellige, og vi er klar over, at vi står stærkere sammen end hver for sig. Vi er fælles om en slags do-it-yourself-vibe, hvor de fleste af os står for nærmest alle dele af forlagsarbejdet – fra at læse manuskripter og redigere til at lave bogføring og stå ved vores stande på messer,” siger Christel Sunesen.

Mikroforlagene har ofte en profil, eller man kan kalde det en mission, om at bringe den glem-

Mikrofest er en online-boghandel og et udstillingsvindue for små forlag

Ca. 40 uafhængige mikroforlag er med på Mikrofest. De er alle blevet godkendt af et litterært fagpanel, så der sikres en høj litterær kvalitet. Navnet Mikrofest er sammensat af ordene mikroforlag og manifest.
Læsefest er en bogklub tilknyttet boghandlen. Medlemmer får tilsendt en ny, udvalgt bog fra et af forlagene hver anden måned.

Lille Bogdag

En litteraturfestival for mikroforlag, der hvert år løber over en forårsweekend på Johan Borups Højskole i København. Det er d. 11.-12. maj i år, hvor den har 10-års jubilæum.
50 forlag og tidsskrifter udstiller, og ca. 50 optrædende er på scenen.

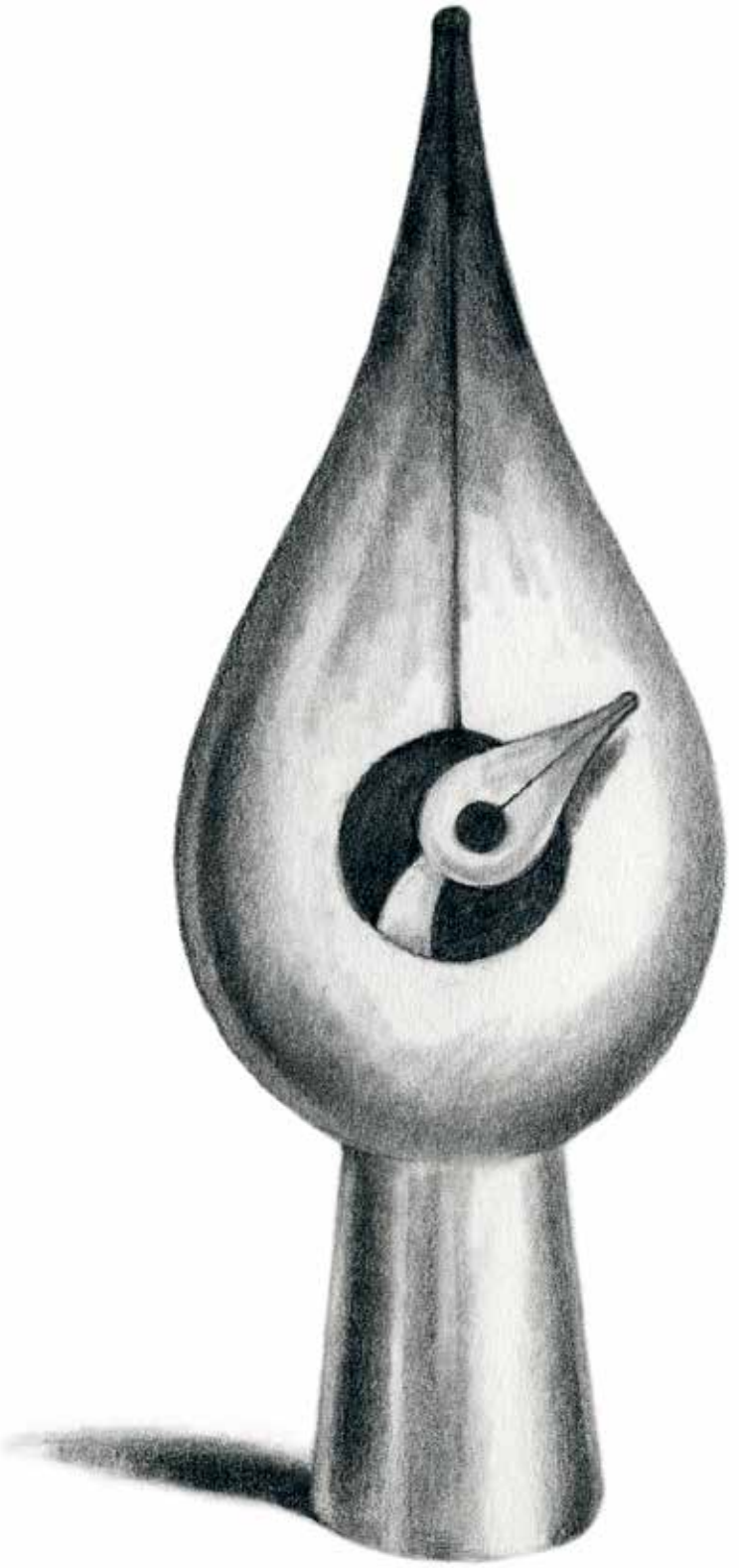

***

Der er ingen konkurrence mellem os, vores litterære udtryk er vidt forskellige, og vi er klar over, at vi står stærkere sammen end hver for sig. Vi er fælles om en slags do-it-yourself-vibe, hvor de fleste af os står for nærmest alle dele af forlagsarbejdet – fra at læse manuskripter og redigere til at lave bogføring og stå ved vores stande på messer.

Christel Sunesen

*
* *

Forlæggeren på et mikroforlag kan sjældent leve af det, men udgiver con amore – fordi de bare ikke kan lade være. På den måde minder forlæggernes og forfatternes vilkår om hinanden.

Christel Sunesen

te, oversete og overhørte litteratur frem i lyset. Litteratur fra Danmark eller fra lande, hvor der udkommer stor litteratur, som aldrig eller sjældent oversættes til dansk.

"Der er også mange debutanter på de små forlag, og så skal vi ikke glemme de mange digtsamlinger fra mikroforlag – digte er sjældent brødfødende, men en vigtig del af litteraturen."

Der er mange eminent gode bøger, som ikke ville udkomme, hvis det ikke var for de små con amore-forlag, mener Christel Sunesen.

Kunsthjertet

I 00'erne forsvandt mange af de mellemstore forlag fra markedet, de blev opkøbt af de store, og det har givet grobund for et lag af mikroforlag. De store forlag holder øje med udgivelserne fra de små og hapser ofte lovende forfattere med en bog eller to i bagkataloget. Men det går også den modsatte vej, siger Christel Sunesen, så en forfatter søger mod et mikroforlag. Måske tiltrukket af en aktivistisk profil, af det nære samarbejde eller af smukt og gedigent boghåndværk, som mange små forlag prioriterer højt.

På Ekbátanas hjemmeside skriver Christel Sunesen, at "forlaget primært udgiver ny dansk litteratur og tværkunstneriske værker – og hvad der ellers får kunsthjertet til at slå hurtigere".

Tværkunstneriske udgivelser er, hvor kunstgenrer mødes – f.eks. har hun lavet et sæt spillekort, hvor der på talkortene er digte af 34 forskellige danske forfattere, og billedkortene har hver deres originale stykke billedkunst.

"Så kan man spille 'Røvhul' og læse digte på én gang. De tværkunstneriske værker bryder med vores faste forventninger og kan åbne op for et andet blik på verden," siger hun.

Kludetæppeøkonomi

I 2023 fik Christel Sunesen og forlaget Sidste Århundrede (som du kan møde på en af de næste sider i dette tema) Sigvaldi-prisen, som Statens Kunstfond uddeler årligt til to mikroforlag. Prisen er, foruden æren, på 75.000 kr. til hvert forlag – penge, der som oftest falder på et tørt sted.

Hun har typisk udgivet fire-fem titler om året, men de seneste år er det dog nærmere otte. Forlaget har eksisteret siden 2013, og 2022 var det første år, hvor hun kunne trække en mindre månedlig løn ud til sig selv, men Ekbátana har efterhånden også en del titler på hylderne, og så har forlaget overtaget alle titler fra Asger Schnacks Forlag, efter at han er gået på forlæggerpension. Christel Sunesen har det, hun kalder en kludetæppeøkonomi, som ud over forlaget er stykket sammen af foredrag, korrekturlæsning, events m.m.

"Forlæggeren på et mikroforlag kan sjældent leve af det, men udgiver con amore – fordi de bare ikke kan lade være. På den måde minder forlæggernes og forfatternes vilkår om hinanden," siger Christel Sunesen, der godt kunne ønske sig, at Statens Kunstfond fik tilført ekstra midler, så det var muligt også at oprette arbejdslegater til forlæggere på mikroforlag. ※

Forlag med profil

Forlagene Uro, Sidste Århundrede og Palomar er vidt forskellige med hver deres skarpe, veldefinerede profiler. Alligevel har de en del tilfælles: Ud over at være mikroforlag er de drevet af forlæggere med et stærkt engagement og stærke holdninger til litteratur, sprog, kvalitet og boghåndværk. De bestemmer selv og udgiver kun bøger, de selv kan lide. Mød dem her.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

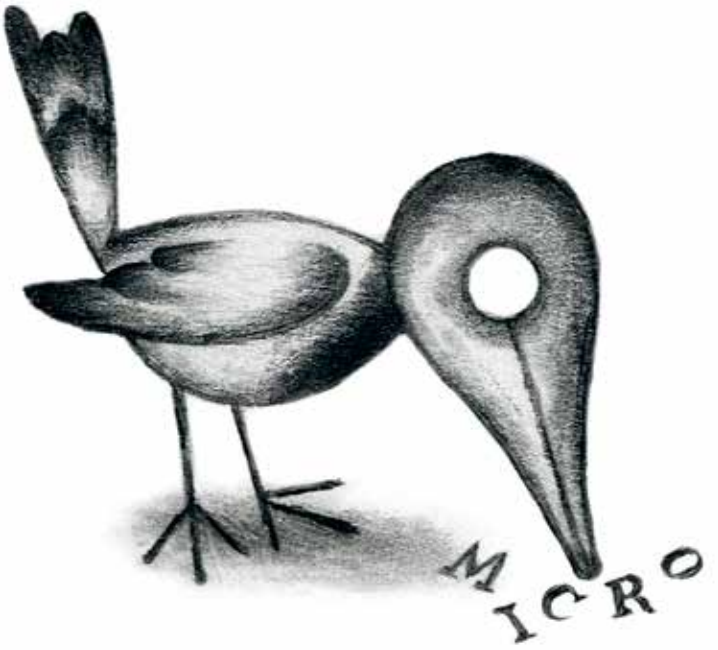

Det er ti år siden, Shëkufe Tadayoni Heiberg etablerede sit lille forlag, Uro, og hun havde en klar vision for forlagets profil fra begyndelsen.

"I min studietid slog den manglende repræsentation i litteraturen mig. Vi læste værker af så utrolig mange hvide, midaldrende, mandlige forfattere og stort set ingen af kvindelige og ikkevestlige forfattere. Der var ingen skønlitterære fortællinger, der tog afsæt i kvindelig livserfaring, og jeg undrede mig f.eks. over, hvor få fødselsscener jeg havde læst om i litteraturen, på trods af at det jo er en kæmpe omvæltning for enhver fødende kvinde og vel den vigtigste begivenhed i ethvert menneskes liv," siger Shëkufe Tadayoni Heiberg, der er cand.mag. i litteraturvidenskab med speciale i oversættelse fra persisk til dansk.

Denne indsigt afgjorde en del af forlagets profil, som er udgivelse af feministisk litteratur. Den anden del er udgivelsernes udtryk, det æstetiske.

"Det æstetiske er vigtigt for mig, det er vigtigt, at bogen er smuk. Jeg arbejder meget med den grafiske opsætning, som skal afspejle min drøm om, hvordan en smuk bog ser ud."

Økokritisk

Forlaget Uro præsenterer sig selv med ordene feministisk/æstetisk litteratur – men de seneste år er der dog kommet endnu en mærkesag til, som forlæggeren kalder økokritisk.

"Jeg ønsker at udgive bøger, der både fortæller kvinders historie, ikkevestlige individers historie, men også andre arter, andre eksistensers historie og fortællinger, der belyser menneskets sameksistens med andre arter," siger Shëkufe Tadayoni Heiberg.

I de senere år har hun udgivet flere titler, der undersøger dette tema, bl.a. gennem den økofeministiske serie SisterClimate. Gennem de seneste tre år har Uro frikøbt 5300 m² land i et samarbejde med Naturfonden og har gennem forlaget bundet en kvadratmeter til hver trykt bog. På den måde har forlaget engageret læserne i det aktivistiske arbejde, siger hun.

Uro er et fedt ord

Shëkufe Tadayoni Heibergs oversætterdebut

var en oversættelse fra persisk til dansk af en lyrisk roman af forfatter Nader Ebrahimi. I samarbejde med det lille forlag Korridor crowdfundede hun bogen, som fik den danske titel *Byen jeg elskede* og blev trykt med hendes egne og hendes mands linoleumstrykte illustrationer.

Processen fra oversættelse, illustration, opsætning og til et færdigt bogværk var spændende og givende, syntes hun, og det gav hende inspiration og lyst til at fortsætte med forlagsarbejdet. Og selvom Shëkufe Tadayoni Heiberg i studietiden ikke havde tænkt på sig selv som forlægger, så havde hun allerede tidligt et ord, et navn, i hovedet. Uro.

"Uro er sådan et fedt ord, og jeg havde en god fornemmelse med det – en uro hænger for at berolige, men samtidig er den i bevægelse og skaber uro. Der er en ulmen i ordet, en nerve, en modstand, modsprog og modmagt. Uro skulle være min platform til formidling og til at lave noget sjovt – jeg var nyuddannet, og verden lå åben for mig," siger hun.

Uro blev til et forlag, og den første udgivelse i 2015 var *Dear Frida*, en graphic novel skrevet og tegnet af forfatter og billedkunstner Johanne Helga Heiberg. Siden er flere graphic novels, digtsamlinger og romaner fulgt, og blandt dem også flere af Shëkufe Tadayoni Heibergs egne værker, ligesom hun har oversat flere titler fra persisk.

Enheduana

I slutningen af 2020 udkom *Dronning over verdens magter* af Enheduana på Uro, en ældgammel tekst skrevet på sumerisk i det område, der i dag hedder Irak. I 1968 udkom teksten på engelsk, men altså først direkte fra sumerisk til dansk i 2020 ved Sophus Helle.

"Enheduana er verdens første kendte forfatter, hun skrev med kileskrift på lertavler for 4300 år siden, og det er den ældste tekst, man har et forfatternavn på. Gennem hele min skoletid og på litteraturstudiet har jeg aldrig hørt hendes navn eller læst om hende, selvom vi ellers læste Homer og en række andre tidlige mandlige forfattere. *Dronning over verdens magter* er et langdigt med 18 vers, og Sophus Helle har oversat det direkte fra sumerisk til dansk – det er han den eneste i Danmark, der kan. Selv læste jeg digtet på engelsk, fransk og tysk og sumerisk og kunne dermed udføre min redaktionsopgaverolle. Vi sammenlignede og diskuterede ord og betydning og endte med at kalde det en gendigtning. Fortællingen er en hyldest, en besyngelse af månegudinden, og Enheduana, forfatteren, er gudindens yppersteprestinde. Hun bliver smidt ud af templet af mandlige oprørere, men det lykkes hende at erobre templet tilbage ved hjælp af gudindens indflydelse og magt. Forfatteren skriver sig selv ind i historien, ind i værket, så det også er selvbiografisk – selvom vi vist troede, at autofiktion var en ny genre. Det er en iscenesættelse af kvindelig magt og dermed også et gennemført feministisk værk," siger Shëkufe Tadayoni Heiberg.

Værket er illustreret af Johanne Helga Heiberg og har solgt 2500 eksemplarer. Det er netop blevet genoptrykt og er Uros største succes, ikke kun med hensyn til opmærksomhed og anmeldelser, men også rent kommercielt. Men ellers er der ikke mange penge i at drive det lille forlag. Det er da heller ikke forlaget, Shëkufe

***

I min studietid slog den manglende repræsentation i litteraturen mig. Vi læste værker af så utrolig mange hvide, midaldrende, mandlige forfattere og stort set ingen af kvindelige og ikkevestlige forfattere.

Shëkufe Tadayoni Heiberg, forlægger på Forlaget Uro

*
**

... det er vigtigt, at bogen er smuk. Jeg arbejder meget med den grafiske opsætning, som skal afspejle min drøm om, hvordan en smuk bog ser ud.

Shëkufe Tadayoni Heiberg, forlægger på Forlaget Uro

Tadayoni Heiberg lever af – de penge, der evt. bliver tjent ind, lader hun stå i forlaget, så der er midler til næste projekt. Hun har opgaver med at oversætte fra persisk for andre forlag, det beriger og fastholder hendes sprog, og det kaster andre opgaver af sig og eksponerer hende i forhold til at formidle persisk litteratur. Iransk litteratur har fået en stor opblomstring og omtale i Danmark de seneste år.

"Men jeg vil også have tid til at skrive selv. Tilbage i 2019 udgav jeg fem bøger på ét år, og det var for meget, så jeg har besluttet mig for kun at udgive et par bøger om året," fortæller Shëkufe Tadayoni Heiberg.

Hun kalder arbejdet med forlaget for con amore – "også selvom det er et udtryk, som efterhånden er lidt slidt." Men det er nu engang med passion og kærlighed til smukke bøger, at hun sidder hjemme i stuen ved skrivebordet med forlagsarbejdet omgivet af legoklodser, legetøj og børn.

Litteraturarkæologisk arbejde – Forlaget Sidste Århundrede finder glemte, og gemte, værker frem

Bag **Forlaget Sidste Århundrede** står Lasse Skjold Bertelsen, Mads Peder Lau Pedersen og Steffen Skaarup. De er drevet af deres fælles interesse for ældre, overset og grænsesøgende europæisk litteratur, og som forlagsnavnet antyder, er fokus på litteratur fra før årtusindskiftet. Til at begynde med var det to tyske titler, de tre forlæggere havde i tankerne, men hurtigt fandt de andre interessante værker på andre europæiske sprog – og senere også på dansk – og rammerne blev lidt videre. Som de skriver på forlagets hjemmeside, er "forlaget stiftet med det formål at udgive overset litteratur i dansk oversættelse", ligesom de som forlæggere især interesserer sig for "det excentriske, det monomane, det ekspressionistiske og det groteske".

"Vi plejer at sige, at forlaget er et smagsradikaliseringsprojekt. Vi udgiver litteratur efter vores egen smag, det, som vi selv kan lide, og vi vil også gerne formidle og brede billedet af europæisk litteratur af lidt ældre dato ud, f.eks. sådan at der også er andre navne end Franz Kafka, der kan dukke op, når man taler om centraleuropæisk litteratur eller kanon generelt," siger Lasse Skjold Bertelsen.

Dogmefrit

Lasse Skjold Bertelsen understreger, at selvom navnet måske kunne antyde noget andet, så er de ikke dogmatiske, og når de især koncentrerer sig om litteratur fra før årtusindskiftet, så skal det ikke være gammelt for støvets skyld, men fordi det er vigtigt for dansk litteratur, at der sker en transfusion med udenlandske titler. Den ældre litteratur bidrager med erfaringer, som en yngre generation af forfattere kan lære af, bruge og nyde godt af.

Lasse Skjold Bertelsen nævner deres første udgivelse, *Mørkt forår* af den tyske forfat-

***

Vi plejer at sige, at forlaget er et smagsradikaliseringsprojekt. Vi udgiver litteratur efter vores egen smag, det, som vi selv kan lide.

Lasse Skjold Bertelsen, en af tre forlæggere bag Sidste Århundrede

ter Unica Zürn. Bogen udkom i Tyskland i 1969, men udkom første gang på dansk i 2015, oversat af en af de tre forlæggere, Steffen Skaarup, og med efterord af Olga Ravn.

"Den handler om en ung pige, hendes gryende seksualitet, men samtidig med et stærkt strejf af dødsdrift. En historie, som senere har en vis genklang i en bog som Cecilie Linds *Pigedyr* (udkom i 2022, red.), og okay, det er måske en lidt spekulativ påvirkning, jeg udpeger her, men vi mener at kunne se – hvilket Mads Peder Lau Pedersen også har skrevet om ved en anden lejlighed – at den oversatte litteratur har en indvirkning på samtidslitteraturen, at den ældre litteratur inspirerer og påvirker forfattere i dag til at skrive på andre måder," siger Lasse Skjold Bertelsen.

Sidste Århundrede blev etableret i 2013 efter mange og lange samtaler og diskussioner, en del af dem over en flaske rødvin, om deres fælles interesse for lettere obskure og oversete forfatterskaber fra bestemte dekadente årtier. Litteraturen opsøger de ved at følge andre små forlag i udlandet, undersøge bestemte temaer i udvalgte årtier og gennem samtaler og research blandt andet på internettet.

Trofaste læsere

De tre forlæggere sender oversættelse og korrekturlæsning ud af huset, men de redigerer selv, og Steffen Skaarup står for forsider og sats.

"Vores bøger har et særligt grafisk udtryk og et bestemt bogformat, ikke at de er konceptuelt ens, men vi vil gerne have, at de er vellykkede og genkendelige, og vores læsere siger også, at de kan genkende forlagets bøger på omslagene."

Sidste Århundrede har formået at etablere sig hos en pæn skare læsere, bl.a. ved løbende at udsende et nyhedsbrev, som Mads Peder Lau Pedersen står bag.

"Vi har faste købere af bøgerne, faste læsere, som er nysgerrige læsere, nørder og æsteter, som læser af lyst og har en sensibilitet over for den nichelitteratur, vi udgiver. De holder løbende øje med vores udgivelsesprogram og har en god fornemmelse af, hvad de får fra et forlag som os," siger Lasse Skjold Bertelsen.

Forlæggerne bag Sidste Århundrede har alle tre et job ved siden af forlaget, og de trækker kun sjældent honorarer ud af forlaget til sig selv, men forlaget kører pænt økonomisk, og flere af bøgerne er kommet i 2. og helt op til 4. oplag. De udgiver tre til fem bøger årligt, afhængigt af hvor meget tid de har tilovers, og der er ingen tvivl om, at det er lysten og interessen for den oversete, gerne depraverede litteratur, der driver dem.

Sære tekster

Forlaget Sidste Århundrede beskæftigede sig i nogle år kun med oversat europæisk litteratur, men så dukkede ældre, oversete og sære danske tekster op, og forlaget indledte et samarbejde med et andet mikroforlag, Escho, der har resulteret i en række udgivelser kaldet "Serie for grotesker".

Serien beskæftiger sig med det groteske og bizarre, det fantastiske og morbide, og den viser "litterære træk, der har fristet en udgrænset tilværelse i dansk litteratur. Forlagene prøver således at udvide grænserne for vores litteraturhistorie og vise, at den er særere og mere mangfoldig, end man har bildt os ind," skrev

forlaget i sin præsentation af serien.

De to første udgivelser i serien er noveller, som oprindelig er udgivet mellem årene 1900 og 1920. Den tredje af de indtil videre otte udgivelser i serien er *Åndeverdenens dårekiste*, en række fortællinger skrevet af ingen ringere end salmedigteren B.S. Ingemann, som vi kender fra salmer som "Lysets engel går med glans", "I sne står urt og busk i skjul" og "I østen stiger solen op".

Han skrev også historiske romaner, som var populære i hans samtid – og ja, så skrev han altså også horrorfortællinger, gotiske fortællinger fyldt med gys, gru og skrækromantik. Det er fortællinger, som involverer spøgelser, mørke ritualer, nekrofili og incest. De er skrevet mellem årene 1820 og 1864, og B.S. Ingemann er dermed forfatter til de tidligste – kendte – eksempler på horrorfortællinger i dansk litteratur. Alt sammen har det været gemt og glemt i arkiverne, men er nu gravet frem fra gemmerne af de to forlag.

"Man kan kalde det litteraturarkæologisk arbejde," konstaterer Lasse Skjold Bertelsen.

Den oversatte litteratur er en nødvendighed for vores samfund

På Forlaget Palomar handler det om oversat samtidslitteratur, skønlitteratur, mange italienske titler, men også russiske, tyske, svenske og, på det seneste, rumænske. Indehaver og stifter af forlaget er Marie Andersen, hun har ingen ansatte, men bruger freelanceredaktører, ligesom hun bruger oversættere til de sprog, hun ikke selv mestrer. Til forsider og grafisk opsætning bruger hun professionelle, mens hun selv styrer alt andet, såsom at finde frem til de rigtige bøger til Palomar.

Marie Andersen koncentrerer sig om at udgive udenlandsk, oversat litteratur, fordi det er vigtigt og uundværligt – ikke fordi hun bliver rig af det, men fordi hun faktisk ikke kunne drømme om at lave andet.

"Jeg bestemmer selv, det er sjovt og udfordrende, jeg møder og taler med forfattere, jeg er på bogmesser, og når man til sidst sidder dér med den færdige bog i hånden … ja, så er det tilfredsstillende, og jeg kan ikke forestille mig at lave andet. Jeg udgiver bøger, og bliver ved med det, fordi jeg synes, at bøgerne er absolut uundværlige for den danske offentlighed, altså jeg udgiver bøger, der er vigtige for vores kulturelle, litterære og politiske diskussion. Og den oversatte litteratur er helt nødvendig for vores samfund," siger Marie Andersen.

Den første bog

Palomars første udgivelse udkom i 2015, *Accabadora*, en oversættelse af den italienske forfatter Michela Murgias roman med samme originaltitel. Romanen er fra 2009, den havde vundet priser, solgt 350.000 eksemplarer i Europa, og Marie Andersen købte de danske rettigheder til bogen og oversatte den også selv.

"Nogle år tidligere havde jeg sagt op som gymnasielærer, fordi sprogundervisningen var blevet forringet af en gymnasiereform. Italiensk er mit fag, mit sprog, og jeg ville i stedet

forsøge mig som freelanceoversætter og opsøgte en lang række forlag, men fik ingen oversættelser fra italiensk, som der også bliver oversat uendelig lidt fra i Danmark," fortæller hun.

Siden har Marie Andersen oversat og udgivet en række italienske skønlitterære bøger. Den første prisvindende fra det dengang nystartede forlag fandt læsere, men ikke overvældende mange, og i forhold til andre europæiske lande ret få. Men nogle måneder senere udkom dog Palomars anden udgivelse, og den fik til gengæld stor opmærksomhed. Den var ikke italiensk, men russisk, nemlig *Krigen har ikke et kvindeligt ansigt* af Svetlana Aleksijevitj.

"Jeg havde arbejdet for Babelfisken (et onlinetidsskrift om oversættelse, red.) på det tidspunkt, og op til uddelingen af Nobelprisen for litteratur sad vi med bookmakerlisten over favoritter til at modtage prisen og fordelte navnene blandt os. Så vi var parate til at bringe et portræt, når offentliggørelsen af vinderen kom. Og på min liste stod blandt andre Svetlana Aleksijevitj. *Krigen har ikke et kvindeligt ansigt* var på det tidspunkt oversat til alverdens sprog, kinesisk, vietnamesisk, en lang række europæiske sprog, men ikke dansk," fortæller Marie Andersen.

Hun læste bogen på svensk, det er den belarusiske forfatters debut, en usædvanlig blandingsgenre af vidnesbyrd, forfatterens egne dagbogsnotater og iagttagelser, og efter endt læsning kontaktede Marie Andersen Svetlana Aleksijevitjs agent og spurgte, om et dansk forlag var i gang med forfatterskabet. Da det ikke var tilfældet, købte hun rettighederne til at udgive bogen på dansk. Tine Roesen oversatte, og bogen udkom i november 2015, ca. en måned efter at Nobelpriskomiteen havde offentliggjort, at årets pris ville blive tildelt Svetlana Aleksijevitj.

Fuldtidsforlægger

I forlagets første tid var Marie Andersen korrekturlæser og oversætter og udgav et par bøger om året, men ret hurtigt blev det omvendt – forlagsarbejdet blev fuldtid, og oversættelserne blev færre.

"Jeg fandt ud af, at det var for lidt at udgive en eller to bøger årligt, jeg opnåede ikke den nødvendige synlighed, det kræver et vist antal, seks-syv bøger om året. I år bliver det til otte-ni."

Titlerne findes dels på bogmesser, bl.a. i Torino, som har den største italienske messe, og ellers Frankfurt, og derudover har forlagene et netværk af udenlandske agenter og forlag.

Som forlægger og passioneret bogmenneske bekymrer det Marie Andersen, at antallet af litteraturanmeldelser er stærkt faldende, for de er vigtige for at få bøgerne formidlet. Hun har en fornemmelse af, at læserne er der, men synes, at det kan være svært at nå ud til dem. ※

***

Jeg bestemmer selv, det er sjovt og udfordrende, jeg møder og taler med forfattere, jeg er på bogmesser, og når man til sidst sidder dér med den færdige bog i hånden ... ja, så er det tilfredsstillende, og jeg kan ikke forestille mig at lave andet.

Marie Andersen, forlægger, Palomar

Vagtskifte på Hald

45-årige **Thomas Rafn** er ny centerleder på Hald Hovedgaard. Han overtager efter **Gitte Rannes og Peter Q. Rannes**, der stopper som henholdsvis kogekone og centerleder på Hald efter mere end 25 år.

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Der har været vagtskifte på Hald.

Efter 25 år har ægteparret Gitte Rannes og Peter Q. Rannes, henholdsvis kogekone og centerleder, besluttet at forlade Hald Hovedgaard, der både har været deres arbejdsplads og hjem gennem – næsten – alle årene.

Thomas Rafn, cand.mag. og ny centerleder på Hald Hovedgaard, glæder sig til at lære Halds historie, bygninger og omgivelser at kende.

Den nye mand på posten som centerleder er 45-årige Thomas Rafn, som kommer fra et job som leder af Frederikshavns Kunstmuseum. Han blev ansat i slutningen af sidste år og har siden glædet sig til Hald.

”Min kone havde set stillingsopslaget og sendte det til mig, og jeg blev forelsket, i samme øjeblik jeg læste det. Hald er jo et, kan man godt sige, legendarisk sted, et sted, hvor der bliver skabt litteratur, og hvor jeg skal være med til at skabe rammerne for skabelsen af litteratur,” siger Thomas Rafn, der er cand.mag. i dansk og valgte faget, fordi han forestillede sig, at han så kunne læse litteratur hele dagen lang.

Et nedslidt kursuscenter

I dag er Hald på mange måder et litterært centrum, og Hald Hovedgaard, Det Danske Forfatter- og Oversættercenter, er veletableret blandt forfatterstanden, men sådan var det ikke, da Peter Q. Rannes først kom til Hald som deltidsansat projektmedarbejder i 1997-98. På det tidspunkt var visionen om at skabe et Forfatter- og Oversættercenter en idé, som nogle medlemmer af Halds bestyrelse havde drømt om og arbejdet på i flere år.

”Dengang var det bare et nedslidt kursuscen-

Gitte og Peter Q. Rannes – her fotograferet foran Hald Sø – er flyttet til deres hus ved Nibe.

ter," siger Peter Q. Rannes, som efter et års tid eller to blev tilbudt jobbet som centerleder og takkede ja. Han havde tilknytning til bestyrelsen, som han selv siger, og han var og er litteraturinteresseret, uddannet i litteraturvidenskab og arabisk, og gik helhjertet ind for visionen om at danne Forfatter- og Oversættelsescentret.

"Og lidt før årtusindeskiftet kom vi, dengang dog kun midlertidigt, på finansloven, og så ryddede vi hele kursuskalenderen og åbnede for forfattere og oversættere på Hald."

Sådan begyndte det, og på cirka samme tidspunkt flyttede Gitte og Peter ind i bestyrerboligen på Hald. Og det nedslidte kursuscenter er i løbet af årene med de to blevet løftet og renoveret.

Hald Hovedgaard

er, som foregående år, åben for løbende ansøgninger om refugieophold.
Se på Halds hjemmeside under "Litterært legatophold", hvornår der er ledige uger.

Kogekone ved et tilfælde

Hald er et refugiested for forfattere, oversættere og illustratorer. Og når de er på skriveophold, laver de selv mad, og der er ingen kogekone i køkkenet, men alle årene har stedet også fungeret som kursuscenter, dels med kurser med et litterært sigte, men også andre typer. På et tidspunkt tilbage i begyndelsen af årtusindet var der brug for en kogekone en gang imellem. Og så gik Gitte Rannes i køkkenet.

"I nogle år var det en midlertidig løsning, men så greb det om sig. Og blev en fast stilling," fortæller hun.

Og nu er det slut, men hverken hun eller hendes mand er særlig sentimentale eller føler vemod over at skulle forlade Hald. Et kapitel er lukket, og de har længe forberedt sig rigtig godt på det nye, bl.a. ved at flytte.

"Vi købte et hus ved Nibe for 12-13 år siden og har brugt det som weekend- og feriehus i alle årene og har hele tiden haft for øje, at det skulle være vores hjem efter Hald," siger Peter Q. Rannes.

Gitte Rannes ser frem til at kunne bruge al sin tid i huset ved Nibe, og især til et helt bestemt sted:

"Jeg glæder mig til bare at luge, plante og holde min køkkenhave. Hele tiden," siger hun, "haven er det sted, jeg allerbedst kan lide at være. Og i vintermånederne, hvor man ikke kan komme i haven, skal jeg sidde indenfor i varmen og planlægge, bestille frø og glæde mig til at komme derud igen."

Rannes flytter sogn

Peter Q. Rannes og Thomas Rafn har i den kommende tid et overlap på Hald, men ellers har Peter absolut ingen intentioner om at komme forbi sin gamle arbejdsplads.

"Jeg vil gøre som en præst, der forlader sit embede – nemlig flytte til et andet sogn. Jeg har gennem 25 år siddet på et kultursted og varetaget en halvoffentlig opgave, og så synes jeg faktisk også, at det er rimeligt og på sin plads at forlade den og lade nye folk og nye kræfter komme til. Vi er nok ikke helt så skarpe, som vi var for 25 år siden. Hald er på mange måder formet efter vores kompetencer, og nu skal der nye og andre kompetencer til," siger han.

***

Hald er jo et, kan man godt sige, legendarisk sted, et sted, hvor der bliver skabt litteratur, og hvor jeg skal være med til at skabe rammerne for skabelsen af litteratur.

Thomas Rafn,
nytiltrådt centerleder på
Hald Hovedgaard

Når Gitte Rannes tænker tilbage på sit arbejde som kogekone på refugiet, er der to ting, hun gerne vil fremhæve:

"Alle de søde mennesker, der har været igennem huset i vores tid her, og så det at få lov til at arbejde så smukt et sted som Hald," siger hun. Og på spørgsmålet om, hvad hun ikke vil savne, lyder svaret:

"Køkkenarbejde gennem så mange år er hårdt og med mange tunge løft, og når vi har haft kurser, har jeg stået for morgenmad, frokost og middagsmad, så det bliver til lange dage og til en arbejdsuge på op til 70 timer. Nu bliver det fantastisk ikke at stå så tidligt op hver morgen."

Gitte Rannes er forfatter til kogebogen *Forfatternes køkken. Opskrifter fra det litterære folkekøkken – og andre gode retter fra Hald Hovedgaard*, som mange kursister har købt og taget med sig hjem efter et ophold på hovedgården. Men der kommer ikke flere bøger fra hendes hånd, forsikrer hun.

Peter Q. Rannes skal skrive artikler, han har et par foredrag i kalenderen, hobbyer og en stand på Bogforum, hvor han forventer at gense nogle af de mange mennesker, han kender fra Hald. Og så er der stadig noget renovering tilbage på huset ved Nibe, siger han.

Halds DNA

Hald Hovedgaard, Det Danske Forfatter- og Oversættercenter, er på finansloven, modtager støtte fra Viborg Kommune og har også en del kursusvirksomhed, der bidrager til økonomien – f.eks. har Dansk Forfatterforening et weekendkursus på Hald hvert år. Men hovedopgaven på Hald er at tilbyde gratis legatophold, litterære refugieophold, til etablerede oversættere, forfattere og illustratorer. Og netop arbejdsro, siger Peter Q. Rannes, er der endnu større behov for i dag end for 25 år siden, da centeret blev oprettet.

”Refugieopholdene er stedets DNA,” siger Thomas Rafn, ”det er et grundfundament at tilbyde et geografisk frirum og vise forfattere og oversættere, at deres arbejde bliver taget så alvorligt, at her kan man komme og få rum til at arbejde og skrive. Hald er en markant tilstedeværelse i det litterære landskab og har udadvendte litterære koblinger; regionalt, nationalt og ja, internationalt.”

I skrivende stund er der stadig nogle dage, til Thomas Rafn tiltræder, men han fortæller, at han selvfølgelig kender Hald som en velsitueret kulturinstitution i Danmark, og han tager fat på sin nye stilling ved i første omgang at sætte sig ind i hovedgårdens historie.

”Jeg skal i arkivet og læse, jeg skal rundt i bygningerne, lære dem at kende og finde ud af, hvad der er foregået tidligere,” siger Thomas Rafn. Han har indtil videre ingen nye ideer, strategier eller planer om projekter. Det er alt, alt for tidligt. Og ligesom det afgående bestyrerpar har gjort det, vil han finde sin egen måde at videreføre Hald Hovedgaard på.

Kunst, kultur og litteratur har været et omdrejningspunkt i Thomas Rafns arbejdsliv. Han kommer fra en stilling som leder af Frederikshavn Kunstmuseum, og inden da var han og hans norskfødte hustru, billedkunstner Jeanette Sætre, uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi, ledere af et kunstnerdrevet udstillingssted af samtidskunst på Sæby Hovedgade. Halds nye centerleder kan også skrive antikvarboghandler på cv’et, oversætter af tekniske tekster og manualer, ligesom han var med til det grafiske arbejde på det tværkunstneriske magasin Victor B. Andersens Maskinfabrik. Ud over sit danskstudie er han uddannet fra Kent Institute of Art and Design, hvor grafik og foto var en grundlæggende del af uddannelsen.

Når Jeanette Sætre og Thomas Rafns to børn er færdige med skoleåret til sommer, flytter familien ind i bestyrerboligen på Hald Hovedgaard, og efter sommerferien begynder børnene på Hald Ege Friskole.

”Jeg ser frem til at bo der, hvor jeg arbejder, jeg kan godt lide, at grænserne flyder sammen – at det så også er et smukt og legendarisk sted, gør det jo bare bedre. Der er masser af plads i bestyrerboligen og nogle fantastiske rum, der egner sig som atelier for min kone. Jeg passer ikke rigtig ind på det regulerede arbejdsmarked, men passer bedst i en stilling, hvor der ikke på forhånd er noget rigtigt eller forkert.” ※

Halds Bestyrelse (2022-2025)

Formand Morten Visby (formand for Dansk Forfatterforening), Britta Thuun-Petersen og Christian Lützen, (begge Viborg Kommune), Charlotte Inuk (Danske Skønlitterære Forfattere), Lotte Thrane, (Dansk Forfatterforening), Juliane Wammen, (Dansk Oversætterforbund)

frit rum

De skønlitteræreere vil med denne novelle sætte fokus på biblioteket, der er vigtigt for både forfattere og læsere. Centralisering og rigide regler betyder, at det enkelte bibliotek snart ikke har rum for formidling af litteratur.

Som I vil

AF ANNE HJÆLMSØ, MEDLEM AF S-STYRELSEN

Jan-Erik Kobe havde dagen før deltaget i et foredrag og havde hæftet sig ved, at biblioteker var blevet mere robuste og bogbestanden voksende. Han åbnede døren til sit lokale bibliotek med en bevægelse, der gav lyd fra sig. Fire kvinder, to ved et lille bord og to andre, der sad med god afstand i det slidte sofaarrangement.

”Dejligt vejr,” sagde han og fik deres opmærksomhed.

Med tanke på foredraget fortsatte han: ”og der udlånes flere bøger end sidste år.”

Nu så de alle på ham.

”Mener du her?” spurgte en af dem.

”Ja, jeg har lige hørt om udviklingen sådan generelt, men jeg er selv forfatter, så personligt har jeg dobbelt interesse. I udviklingen.”

Damen med det lilla tørklæde spurgte:

”Er du kendt?”

Jan-E, som netop var debuteret på et mindre forlag, slap et kort grynt ud.

”Altså, jeg er Jan-Erik Kobe, ret kendt, ha-ha.”

Nu kiggede alle på ham. Den slanke kvinde spurgte, om det var en krimi. Han sank en irriterende klump i halsen og rystede på hovedet:

”Det er skønlitteratur. Den hedder *Som I vil*.

Han ville fortsætte, men den slanke rejste sig fra stolen og sagde henvendt til de andre:

”Nåh ja, anmeldelserne var gode.”

Jan-E satte sig, hjernen arbejdede, han var ikke sikker på, at bogen overhovedet var blevet anmeldt andre steder end på SAXO. Og det var af hans mor.

Han nikkede og gik ned gennem rummet. Bag en reol stod en bibliotekar, som måske, måske ikke havde lyttet til samtalen. Jan-E gik hen til hende og præsenterede sig. Hun vendte sig halvt om.

”Der læses færre fysiske bøger nu, har jeg lige hørt,” sagde han skævende ned mod K-reolen. Hun trak på skulderen og supplerede:

”Men samlet set læses der lidt flere – altså i alt, med e-bøger og lyd.”

Hun havde vist også været til foredraget. Han tjekkede rækken med K-forfattere.

”Jeg er jo lokal forfatter, har I ikke min roman?”

Hendes blik gled et øjeblik ned over rækken, hvor den ikke stod.

”Den er nok udlånt.”

Han sukkede, hun sagde ”Kom!” og gik ned mod computeren, slog op og konstaterede tørt:

”Titlen er *Som I vil*, ikke? Kommunen har købt ét eksemplar. Det står i Lillemose-afdelingen – på hylde, ikke udlånt.” Hun smilede, men fortrød.

”Vi udlåner flere oversatte bøger og færre danske.”

Den slanke dame havde stillet sig op bag dem.

”Det er vel mest krimier, der er kø på?”

Bibliotekaren så op fra computeren.

”Der læses mange krimier, også danske. Vi skelner ikke længere mellem traditionel skønlitteratur og krimi.”

Damen gik tilbage, han forsøgte igen.

”Jeg har mailet til jeres teamleder, men ikke fået svar.”

Bibliotekaren fiskede en bog ud af reolen, granskede titlen og satte den tilbage i reolen. Det fik bøgerne til at vælte sidelæns. Jan-E løftede sin højre hånd for at støtte stakken, men hun var hurtigere, greb om begge ender af rækken, rettede op, stak en venteklods ind. Bøgerne stod nu igen ranke og udfyldte næsten halvdelen af reolrækken.

Hun så på ham.

”Det kan du godt glemme. Vi får så mange mails, hvor folk falbyder foredrag, foreslår aktiviteter, brokker sig. Vi har ikke kapacitet.”

Han tyggede lidt på salven, lavede et sjovt ansigt.

”Men kunderne forventer jo et svar.”

”Du mener borgerne?”

Han tog en dyb indånding og spurgte, om hun ville være så rar at bede sin leder svare på hans forespørgsel om præsentation af hans nye bog.

”Det ville være godt at få den på 14-dageshylden!”

Bibliotekaren stak ham et tyndt smil.

”Spørg på hovedbiblioteket.”

Han knyttede hænderne i lommen,

”Men de besvarer jo ikke mine mails.”

Hun vendte sig om og sagde så langsomt, som om hun stavede sig frem:

”Du kan møde op i åbningstiden.”

Biblioteksgæsterne havde slået antennerne ud. Der var kommet en herre til. Han traskede hen til bordet, mandede sig op og trak sin kanin op af hatten. Eller rettere bogen op af tasken.

”Se,” sagde Jan-Erik, ”den er lige udkommet.”

Den nyankomne herre rakte ud efter den.

”Sikke en forside!”

Jan-E nikkede: ”Jeg har selv designet omslaget. Ellers arbejder jeg i marketing.”

Bogen gik rundt.

”Den kommer nok snart her på biblioteket. Sikkert også som 14-dageslån. Men jeg er ret træt af, at de er så længe om at få gang i den.”

Herren tog en tom bogstøtte og placerede *Som I vil* i den.

”Sådan!”

Fruen med det lilla tørklæde pippede:

”Det tror jeg altså ikke, man må.”

”Ho-ho,” sagde herren med julemandsstemme, ”så kommer biblioteksbetjentene måske og deler bøder ud.”

Jan-Erik pegede på bogen.

”Jeg fandt selv på titlen, anede ikke, at jeg var så genial, hæ-hæ. Men da min nabo så den, sagde han: ’Lukas 6:31’.”

Nu havde han fat i tilskuerne igen. Tørklædefruen lagde ansigtet på skrå.

”Mener du Biblen?”

Alle tyggede på de halve oplysninger. Jan-E pegede og sagde:

”Ved foredrag signerer og sælger jeg mine bøger til en særpris. Helt usædvanligt får I også det tilbud her.”

Tavsheden bredte sig.

”Altså, I sparer en rund halvtredser og får en personlig signering!”

Han opdagede ikke bibliotekaren, før hun irettesatte ham.

”Kommercielt bogsalg er ikke tilladt på kommunens biblioteker!” I samme åndedrag tog hun hans bog, lagde den fra sig og tilføjede:

”Borgere må ikke ændre på bøgers placering.” ※

FRIT RUM

I denne udgave af Forfatteren har De Skønlitterære fået Frit Rum til at fortælle om deres arbejde.

I næste nummer er det en anden gruppes tur.

Seks år med Martin Luther King

Journalist og forfatter Jonathan Eig har skrevet en biografi om et amerikansk ikon. Han ville skildre borgerrettighedsforkæmperen Martin Luther King som et menneske, ikke en helgen, ikke et ikon og ikke en statue – det tog ham seks år at skrive den 600 sider lange biografi .

※

AF MINNA SKAU

Der er mange, der ikke har skrevet en biografi om Martin Luther King Jr.

Sådan beskriver den amerikanske forfatter, Jonathan Eig, det historiske tilfælde, at der skulle gå mere end en generation, fra David Garrows *Bearing the Cross* udkom i 1986, til hans egen *King: Et liv* udkom sidste sommer.

Måske fordi King blev betragtet som hellig og urørlig? Måske fordi der var så mange andre bøger om selve borgerrettighedsbevægelsen? Eller måske var der bare ikke mere at vide.

”Jeg ved ikke hvorfor. Det er selvfølgelig en kæmpestor og en svær opgave at skrive om King. Men det er jo vildt, at de store King-biografier sprang en hel generation over. Men jeg kan sige, hvorfor jeg skrev om ham: Det var enormt vigtigt at gøre det, mens der stadig var folk i live, som kendte historien,” siger Eig.

Han gik til opgaven med respekt og et godt mål nervøsitet.

”Kunne jeg klare det? Kunne jeg komme i mål? Ville folk hjælpe mig? Og ville forlagsverdenen give mig lov?”

Hvis Eig skal give bare ét råd videre til andre, der kaster sig over en tilsvarende ærefrygtindgydende opgave, er det at give sig selv lov.

”Man skal ikke vente på, at branchen giver tilladelse, at hovedpersonen giver tilladelse. At Gud gør. Man skal ikke sætte grænser for sig selv, skræmme sig selv eller regne det som uladsiggørligt, fordi det er for stort, fordi ingen vil samarbejde, eller fordi man har det forkerte køn eller den forkerte religion. Hvis du tror på det, hvis du har materialet, så gør det. Du viser berettigelsen via hårdt arbejde. Det er dig, der kører bilen, og du kan køre den, hvorhen du vil,” siger han.

En bog pr. generation

Det var lidt af et tilfælde, at Jonathan Eig fik idéen til at skrive om det amerikanske borgerrettighedsikon. Han var i gang med at researche på en biografi om bokseren Muhammad Ali, og efterhånden stødte han på flere kilder, der havde kendt Martin Luther King. Nogle af dem var ved at være gamle. Og da det gik op for forfatteren, at der var gået snart 40 år siden sidste King-biografi, var han ikke i tvivl om, at tiden var moden til en ny.

Efter hans mening bør der komme mindst

én pr. generation. Så da Ali-bogen var færdig, brugte Eig et års tid på forresearch og på at teste idéen. Han fik opbakning fra nogle af Kings venner – men aldrig fra hans børn. Flere historikere bekræftede ham i, at der var brug for et nyt blik på King. Med tiden fandt han også ud af, at der var overraskende meget materiale, der aldrig var kommet for en dag.

Et af de allerførste skridt var at lave en slags regneark med alle de potentielle kilder – komplet med alder, helbredstilstand, vigtighed, nærhed til King – og prioritere rækkefølgen.

"Jesse Jackson var relativt ung i forhold til Harry Belafonte. Så Belafonte kom først. Der var også nogle, der ikke var helt raske, og som jeg ville nå at tale med, mens jeg kunne. Der var også nogle, der døde, før jeg kom i gang, eller som allerede var for syge til at tale. Så jeg vidste, at det var et kapløb med tiden," siger Eig.

Martin Luther King døde i 1968, og der viste sig at være masser af ubrugt materiale. Også noget, ingen andre havde kendt til. Og selv om han er ked af, at han ikke nåede at interviewe Martin Luther Kings enke, Coretta Scott King, der døde i 2006, gav det ham måske også nogle fordele, at hun var væk.

"På sin vis hjalp det, fordi folk ikke var bange for at være ærlige. Da Coretta stadig levede, var der nok mange omkring hende, der ikke ville sige noget negativt om hende og King, eller om det faktum, at han havde elskerinder. Men da hun gik bort, følte de sig måske lidt mere frie til at sige sandheden. De er selv i firserne og halvfemserne, så de er måske heller ikke længere så optagede af, hvad folk tænker om dem," siger Eig.

Ingen helgen, bare et menneske

Allerede i Kings samtid gik der rygter om hans affærer. Men det var og er et følsomt emne. Eig mener også at vide, at det er det, der har gjort, at Kings tre nulevende børn ikke har ønsket at tale med ham.

"De har aldrig svaret mig, og deres advokat har meddelt, at de ikke ønskede at deltage. Men jeg har talt med fætre, kusiner, niecer og nevøer, og de tror, det skyldes, at bogen også omtaler hans udenomsægteskabelige affærer. Børnene tror ikke på det, og de bryder sig ikke om en bog, der tager det for gode varer. Jeg synes, det er en skam, for Kings eftermæle er stort nok til, at han kan tåle et par pletter. Jeg synes jo, bogen gør ham kæmpe ære, og jeg er stor fan. Men selvfølgelig er det hårdt. Jeg ved heller ikke, hvordan jeg ville have det, hvis nogen skrev den slags om min mor eller far. Jeg ville nok også være lidt sart."

Eig dvæler ikke ved Kings affærer, men han synes, de hører med. Han har haft et erklæret mål om at tegne et mere nuanceret og fuldendt portræt af en mand, der ellers nemt bliver reduceret til nogle få ord fra et par berømte taler: "Jeg har en drøm" og "Jeg har været oppe på bjerget, og jeg har set det forjættede land", en national helligdag og utallige bygninger og boulevarder.

"Jeg ønsker, at man ser ham som et menneske, ikke en helgen, ikke et ikon og ikke en statue. Så jeg siger, at han bed negle, han råbte ad fjernsynet, og han bedrog sin kone. Mit fremmeste mål med bogen var at minde folk om, at han var menneske, fordi vi har gjort ham til den her

***

Jeg ønsker, at man ser ham som et menneske, ikke en helgen, ikke et ikon og ikke en statue. Så jeg siger, at han bed negle, han råbte ad fjernsynet, og han bedrog sin kone.

Forfatter Jonathan Eig

Martin Luther King Jr., 1929-1968

var præst og borgerrettighedsforkæmper og stod bag marcher, strejker, boykotter, civile ulydighedskampagner og aktioner for sortes borgerrettigheder og ligebehandling.

Martin Luther King hed oprindelig Michael King Jr. – opkaldt efter sin far, Michael King, men både far og søn tog navn til Martin Luther efter den tyske teolog og reformator Martin Luther.

Martin Luther King blev skudt af James Earl Ray i Memphis, Tennessee, mens han stod på sit hotelværelses altan.

King – et liv af Jonathan Eig udkom i USA den 16. maj og i Danmark på forlaget Klim den 24. august 2023.

gigantiske figur, som man overhovedet ikke kan forholde sig til."

For at tegne det billede har Jonathan Eig blandt andet interviewet flere end 300 mennesker. Han har også haft adgang til udskrifter af forbundspolitiet FBI's omfattende aflytninger af King og nogle af hans nærmestes telefoner både hjemme, på kontoret og på hoteller. Og så har han fundet en ikke-offentliggjort selvbiografi skrevet af Kings far, Martin Luther King Sr., ligesom han har fundet fyldige båndoptagelser med hans enke. Optagelserne er lavet i 1968 efter Kings død og viste sig at ligge urørte på University of Florida, hvor bibliotekarerne faktisk gik rundt og undrede sig over, at ingen havde efterspurgt det unikke historiske materiale.

King og Malcolm X

Det viste sig at være en meget god lektie – at man skal huske at spørge folk, hvad de har liggende, eller om de kender til andet materiale. Også selv om det måske kan være grænseoverskridende at spørge potentielle konkurrenter, men Eig har blandt andet fået hjælp fra andre journalister og forfattere. Og fra et arkiv, hvor han fandt håndskrevne noter fra Playboy-journalist Alex Haleys (forfatter til *The Autobiography of Malcolm X*, red.) interview med King.

Det var blandt andet ved at læse de noter, at Eig fik et mere nuanceret billede af Kings forhold til den militante muslimske aktivist Malcolm X. I Haleys artikel fra 1965 fremstår King som meget kritisk – og kun kritisk – over for Malcolm X' holdninger og handlinger. I de uredigerede noter er King betydelig mere nuanceret og reflekteret. Her beklager King blandt andet, at han aldrig rigtig har fået talt med Malcolm X – og han anerkender, at hans egen ikkevoldelige tilgang til at løse USA's raceproblemer måske ikke er den eneste sandhed og metode. King anerkender faktisk, at Malcolm X "måske har noget af svaret", selv om han sommetider måske "går lidt i selvsving" og forsømmer at forfølge en "positiv, kreativ tilgang".

Det er nyt

Men selv om Jonathan Eig har gravet dybt, længe og grundigt, er der stadig en del, han ved, at han ikke ved. For eksempel går der endnu nogle år, før FBI's arkiver med King-papirer bliver fuldt tilgængelige for offentligheden. Eig har blandt andet haft adgang til en rapport fra FBI's aflytning af et hotelværelse i Baltimore den 5. januar 1964, hvor det fremgår, at King skal have været til stede ved gruppesex og en voldtægt begået af en navngiven baptistpræst. I margenen er tilføjet med kuglepen: "King så til, lo og kom med forslag". Eig beskriver i bogen meget omhyggeligt daværende FBI-direktør J. Edgar Hoovers kampagne for at tilsværte King. Han tør ud fra det kildemateriale, der er tilgængeligt i øjeblikket, ikke sige, hvor meget vægt man skal tillægge den håndskrevne tilføjelse i den gamle rapport. Men de fulde optagelser og udskrifter af aflytningerne ventes offentliggjort i 2027.

En anden ting, Eig mener at vide, at han mangler, er en kuffert, som han tror er fyldt med personlige breve mellem Martin Luther og Coretta Scott King. Der er ikke meget af den slags korrespondance i de 14 bind, Stanford Universi-

ty udgiver med alle Kings tilgængelige skrifter.

”Corettas sekretær har fortalt mig, at hun havde en blå Samsonite-kuffert under sin seng, og at den var fyldt med personlige breve. Da de første par bind udkom fra Stanford, ved jeg, at Coretta klagede over, at hun ikke rigtig var med. Og så gav hun dem et par breve, hun havde skrevet til King. Men hun må have holdt noget tilbage. Jeg ved, at kufferten har eksisteret. Men jeg ved ikke, hvor den er nu. Måske er der et af børnene, der har den. Så måske de selv vil offentliggøre det en dag – eller give materialet til arkivet,” gætter Eig.

Nye projekter

Jonathan Eig hverken tror eller håber, at hans biografi om King bliver den sidste. Han kunne sagtens selv have fortsat. Men på et tidspunkt føltes det rigtigt at sætte det sidste punktum. Og selv om han undervejs følte, at han kunne skrive meget mere, begrænsede han det til ét bind.

Hans oprindelige plan var at bruge fire år. Det viste sig at være alt for optimistisk. Der gik seks år med 60-timers arbejdsuger.

”Men jeg knoklede glad videre, for det var så sjovt, jeg lærte en masse og talte med alle de her fantastiske mennesker. Det var virkelig en ære at rejse rundt i landet og tale med alle dem, der havde kendt King – både legenderne og dem, ingen nogensinde har hørt om, som hans barber eller hans barndomsven fra Auburn Avenue.”

”Jeg blev aldrig træt af arbejdet, men jeg var dødsensræd, for jeg var bange for, at jeg ville blamere mig helt enormt, hvis jeg tog en genvej, hvis jeg faldt af på den, hvis jeg holdt fri, eller hvis jeg forcerede det. Det ville aldrig slippe mig. Hvis jeg skrev en middelmådig King-biografi, ville jeg blive slagtet. Og fuldt fortjent. Det er så vigtigt et emne. Man kan skrive en middelmådig Michael Jordan-biografi (tidligere basketballspiller, red.) og komme ovenpå igen. Men King er for vigtig til, at jeg ikke skulle gøre mit allerallerbedste.”

***

Det var virkelig en ære at rejse rundt i landet og tale med alle dem, der havde kendt King – både legenderne og dem, ingen nogensinde har hørt om, som hans barber eller hans barndomsven fra Auburn Avenue.

Forfatter Jonathan Eig

Nu går forfatteren rundt hjemme i Chicago og summer over sit næste projekt. Hans børn synes, han skal skrive om Taylor Swift. Han er ikke helt afvisende over for idéen, hvis musikfænomenet vil mødes med ham og tale om det – men det skulle i så fald ikke tage seks år. Han har også en anden idé, som han ikke taler højt om endnu.

”Det er for tidligt, og jeg kan nå at ændre mening, men jeg vil heller ikke give andre idéen. Jeg tror dog, det er en ny biografi, og at det er en, der vil blive lige så udfordrende at lave. Men jeg er stadig ung, og jeg har energien til at presse mig selv, hvilket jeg også selv kan lære en masse af. Hvilket kan gøre mig til en bedre forfatter og en mere interessant person.”

MINNA SKAU er journalist og har boet og rapporteret fra London, New York og Bruxelles. Nu bor hun i Chicago.

Dansk Forfatterforenings ordinære generalforsamling 27. april 2024 kl. 15 i Strandgade 6, st. København

Dagsorden

1. Valg af dirigent
2. Forelæggelse af formandens beretning til godkendelse
3. Forelæggelse af foreningens regnskab for seneste regnskabsår til godkendelse
4. Midler fra kollektive forvaltningsorganisationer:
   a) Godkendelse af gennemsigtighedsrapport 2023 (revideret af revisor) se rapporten her: *http://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/* (scroll ned til gennemsigtighedsrapport)
   b) Forslag om anvendelse af individuelle og kollektive midler fra kollektive forvaltningsorganisationer 2024 (fx Copydan) se forslaget her: *http://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/* (scroll ned til gennemsigtighedsrapport)
5. Forelæggelse af foreningens budget til godkendelse og fastsættelse af kontingent for indeværende år
6. Valg af statsautoriseret eller registreret revisor
7. Valg af to kritiske revisorer
8. Behandling af indkomne forslag
9. Eventuelt

To bilag skal du finde på hjemmesiden:

Til dagsordens pkt. 4 to bilag, som du kan finde ved at scrolle ned til "Gennemsigtighedsrapport" på følgende link: *https://danskforfatterforening.dk/autorkontoen/*

Transport

Medlemmer med bopæl udenfor hovedstadsområdet kan få rejsegodtgørelse mod efterfølgende indsendelse af billetter. Refusionen er prisen på billigste tog- eller busbillet med fradrag af kr. 75.
Associerede medlemmer, og medlemmer, der er i kontingentrestance, kan ikke deltage i generalforsamlingen, og har ikke stemmeret ved urafstemninger, jf. vedtægternes § 11.
HUSK MEDLEMSKORT TIL GENERALFORSAMLINGEN.

Tilmelding til middag efter generalforsamlingen

Hvis du ønsker at deltage i middagen, så skal tilmelding ske senest den 22. april 2024 til *df@danskforfatterforening.dk* Middagen betales i døren og koster 125 kr. inkl. fri bar.
Vi tager MobilePay.

Formandens årsberetning 2023

※

AF MORTEN VISBY, FORMAND FOR DANSK FORFATTERFORENING

Året 2023 blev godt for Dansk Forfatterforening. Det blev i hvert fald et godt år *i* Dansk Forfatterforening. Der har været god stemning og arbejdslyst i alle faggrupper og styrelser og medlemsfremgang over hele linjen. I efteråret stiftedes endda en helt ny og meget levende lokalgruppe i det nordjyske – Dansk Forfatterforenings Nordjyllandsgruppe hedder den, stiftet 28. september 2023 – og det går fortsat rigtig godt i Aarhus-gruppen, med levende og stærke forbindelser til resten af foreningen. Ikke mindst har vores seje illustratorgruppe i det forløbne år taget skridt til at blive en selvstændig faggruppe, med al den glæde og energi, det fører med sig. Det lykkedes også, i fællesskab, at gennemføre endnu et vellykket program med vores egen stand på BogForum, ligesom der har været mange andre gode arrangementer og kurser i alle afdelinger af foreningen.

For at det ikke skal være løgn, er der endda også ganske godt styr på økonomien, så meget så bestyrelsen allersidst på året kunne afse midler i en størrelsesorden af 135.000 kroner til her i 2024 at igangsætte en satsning på et område, som vi ellers gennem årene har haft svært ved at løfte, nemlig forfatterstandens stilling i forhold til sociale ydelser som pension og sygedagpenge for eksempel. Vi kommer til at afsøge mulighederne for at kunne opgradere vores medlemsrådgivning på dette område og satser også på at kunne opnå mere systematisk viden om de faldgruber, der kan være for litterære freelancere, når det gælder sådanne sociale ydelser.

Som et fuldstændig uvurderligt plus hører det også med, at vi sidste år fik vores formidable jurist tilbage i medlemsrådgivningen efter længere tids sygdom. Generelt vil jeg tillade mig at sige, at hvis vi skal finde noget, der er gået knap så godt eller måske ligefrem har været decideret skidt i 2023, så er vi altså nødt til at bevæge os uden for Dansk Forfatterforening. Det gør vi som bekendt også gerne. Og der er nu også enkelte gode udviklinger dér.

I sensommeren og efteråret 2023 kom det til langvarig offentlig debat om forfatternes streamingvilkår. Forlag og forfattere har det fælles problem, at streamingtjenesterne betaler for lidt og for uigennemskueligt for et digitalt litteraturforbrug, der bare vokser og vokser uden tilsvarende godtgørelse til de forfattere, der lægger værker til festen. Før, under og efter debatten i efteråret har Forfatterforeningen tilskyndet de store forlag til at tage de opgør, der skal til, for at få et mere rimeligt og differentieret streamingmarked. Vi har haft og har fortsat fuld forståelse for, at det er en svær kamp at kæmpe for forlagene. Tjenesterne har stor magt, og har også vist sig villige til at bruge hårde metoder såsom at straffe krævende forlag med usynliggørelse af titlerne. Men det er og bliver en uholdbar situation, at forlagene fort-

*
**

Danmark (er) nu det eneste land i Europa med fuld statsafgift på bøger.

Morten Visby, formand for Dansk Forfatterforening

sat har betinget sig den digitale formidlingsret, når de samtidig medgiver ikke at kunne skaffe tilfredsstillende prisaftaler. Dansk Forfatterforenings position har været, at vi som stand må bakke forlagene op en stund endnu, men ultimativt må rettighederne gå tilbage til forfatterne selv, hvis der ikke kan skabes mere rimelige

Illustration af Storm P. fra 1942: Den ene mand spørger: "Hvorfor kalder De deres hund Forfatterforeningen?" Den anden svarer: "Fordi den aldrig er rolig et øjeblik!"

vederlag. Og så er der selvfølgelig også en anden mulighed: Netop fordi tjenesterne er så stærke og tenderer mod en form for afsætningsmonopol, måske netop derfor burde forlagene overveje at bruge nogle af de kollektive aftalemuligheder, som bogmarkedet i dag råder over qua ændringerne af ophavsretsloven i juni 2023.

Det bliver under alle omstændigheder en lang og svær kamp at få bedre streamingvilkår, og på mange måder har debatten accentueret nogle virkelig grimme strukturelle brister i et dansk bogmarked, der måske allerede er godt på vej til at have digitaliseret og liberaliseret sig selv af led. Men der er også kommet noget rigtig fint ud af debatten. Sidst på året fik forfatterne fra flere forskellige kanter samlet en arbejdsgruppe med deltagelse af begge forfatterforeninger og ikke mindst aktive enkeltforfattere på hvert af de største forlag, ligesom en række forlag er begyndt at holde forfattermøder med potentielt alle deres forfattere til stede. Det kan blive afsæt til nye, stærke samarbejder og skærpet kollektiv forståelse.

Et andet stort tema for vores arbejde og overvejelser i 2023 har været kunstig intelligens. Et problem, der ligesom streaming ultimativt handler om digitale dagsordner, teknologier og forretningsmodeller over for menneskelig originalitet og nyskabelse. Kunstig intelligens har fyldt meget i bestyrelsens arbejde og i stort set alle de fora, hvor vi er aktive som forening. Det kulminerede første gang i sommer, hvor det kom frem, at de nye generative tjenester trænede deres sprogmodeller på et bestemt ulovligt datasæt, Books3. Det var vi med til at få standset i regi af Rettighedsalliancen, men det var i al fald i første omgang et vundet slag og en tabt krig, for efterfølgende holdt tjenesterne bare op med at fortælle, hvilke data der indgik i deres modeller. Senere på efteråret kom det frem, at der nu også var danske tiltag på vej, med sprogmodeller trænet på formentlig ulovligt materiale. I skri-

vende stund har vi fået sat en midlertidig stopper for også det, men der er ingen endegyldig afklaring. Det springende punkt har naturligvis været, om det nu også er ulovligt at træne generative modeller på for eksempel litteratur uden skabernes samtykke. Her har det været ufattelig dårlig timing for os, at ophavsretsloven så sent som i juni 2023 blev udvidet med nye undtagelser for den digitale tekstminering, der ligger til grund for træning af kunstig intelligens på eksisterende menneskeskabte værker. Dansk Forfatterforening har arbejdet politisk for, at denne undtagelse ikke skulle tolkes som gældende generativ kunstig intelligens, men det er endnu uvist, hvordan det ender. I hvert fald tegner den længe ventede EU-forordning om kunstig intelligens desværre ikke til at støtte vores sag på det punkt. Men arbejdet fortsætter. Vi må og skal nå frem til en situation, hvor vi selv er med til at bestemme, hvad vores litteratur bruges til.

*
**

... i november sidste år viste en uafhængig ekspertundersøgelse, at vi har haft ret i vores antagelse om, at det ville kunne styrke børns læsning, hvis der var bedre bogsamlinger på skolebibliotekerne.

Morten Visby, formand for Dansk Forfatterforening

Som i tidligere år har foreningen opretholdt et stort engagement i børns læsning og litteraturens rolle på skoleområdet. Her lykkedes det at få fjernet de varslede besparelser på CFU'erne i forbindelse med finanslovsforhandlingerne i efteråret. De besparelser ville have skadet faciliteringen af børns lystlæsning i folkeskolen. Vi har fortsat presset på for bedre bogsamlinger på landets skolebiblioteker, og sammen med forlæggerforeningen har vi hen over årsskiftet arbejdet for at skabe politisk opbakning til statslig støtte til indkøb af flere fysiske lærebøger i folkeskolen. Vi indgår i arbejdet med bedre samarbejder mellem folke- og skolebiblioteker med henblik på at styrke børns læsning gennem skolebibliotekerne. Så sent som i november sidste år viste en uafhængig ekspertundersøgelse, at vi har haft ret i vores antagelse om, at det ville kunne styrke børns læsning, hvis der var bedre bogsamlinger på skolebibliotekerne.

Derudover har vi arbejdet politisk for at skåne bibliotekerne for nedskæringer på de kommunale budgetter, og vi har også været involveret i et løbende lobbyarbejde for at få fjernet eller reduceret momsen på bøger. Håbet er, at det vil gøre bøger billigere for læserne og hjælpe de fysiske boghandler. Den politiske opbakning hertil har været vekslende, og det er p.t. ikke lykkedes at få de afgørende partier og ministre helt entydigt med på ideen. Om ikke andet valgte Bulgarien i 2023 at reducere momsen på bøger for at styrke et lille bulgarsk sprogområde og en betrængt bulgarsk litteratur – og dermed er Danmark nu det eneste land i Europa med fuld statsafgift på bøger.

Som det vistnok er fremgået af denne beretning, er det ikke alt, der lykkes for denne forening, men vi forsøger sammen, hvert år og hver dag, at løfte et ansvar, som kun en forfatterforening kan tage på sig. Forudsætningen for det er tillid og hjælpsomhed, og i den ånd vil jeg gerne på bestyrelsens vegne have lov at takke alle i sekretariatet og i grupperne for det gode samarbejde også i 2023.

Årsregnskab 2023

Resultatopgørelse for 2023

Resultatopgørelse 2023	Resultat 2023 kr.	*Budget 2023 kr.*	Resultat 2022 kr.
INDTÆGTER			
Grundkontingent	4.126.702	*4.062.200*	4.069.950
Diverse administrative indtægter	886.386	*824.726*	840.631
Lejeindtægter m.m.	253.524	*262.484*	303.259
Indtægter ialt	**5.266.612**	***5.149.410***	**5.213.840**
UDGIFTER			
Løn og sociale ydelser	-2.324.082	*-2.363.594*	-2.351.653
Formandskab, bestyrelse og faste udvalg	-558.472	*-571.650*	-511.366
Lokaleudgifter	-508.976	*-521.280*	-502.205
Andre udgifter			
- Bladet "Forfatteren"	-545.136	*-526.500*	-510.851
- Gruppetilskud	-255.000	*-255.000*	-255.000
- Aktiviteter og projekter	-417.019	*-299.000*	-234.209
- Kontingent andre organisationer	-12.519	*-15.000*	-12.519
Administrationsudgifter			
- Telefon, porto, kontorartikler m.m.	-188.266	*-237.500*	-197.331
- IT-udgifter	-194.617	*-185.000*	-168.406
- Revision Forfatterforening og Autorkonto	-55.500	*-70.000*	-67.000
- Juridisk bistand	0	*0*	-240.000
- Tab på debitorer (ubetalte kontingenter)	-177.148	*-100.000*	-126.683
- Af- og nedskrivninger	0	*0*	0
Udgifter ialt	**-5.236.735**	***-5.144.524***	**-5.177.224**
Resultat før finansielle poster	**29.877**	***4.886***	**36.616**
Finansielle poster			
- Renter	23.754	*0*	-26.185
- Kursregulering investeringer	226.041	*0*	-452.874
-Udbytte	52.578	*0*	141.258
Finansielle poster i alt	**302.373**	***0***	**-337.801**
Årets resultat	**332.250**	***4.886***	**-301.185**

Årets resultat foreslås overført til næste år

Balance pr. 31/12 2023

AKTIVER	31.12.2023 kr.	31.12.2022 kr.
Inventar	0	0
Materielle anlægsaktiver i alt	**0**	**0**
Andelslejlighed	738.731	738.731
Finansielle anlægsaktiver i alt	**738.731**	**738.731**
Anlægsaktiver i alt	**738.731**	**738.731**
Mellemregning, projekter m.m.	0	2.001
Periodeafgrænsning/forudbetalinger	178.582	511.021
Tilgodehavender i alt	**178.582**	**513.022**
Likvide beholdninger	**4.685.254**	**4.046.786**
Værdipapirer	**2.303.867**	**2.077.826**
Omsætningsaktiver i alt	**7.167.702**	**6.637.634**
Aktiver i alt	**7.906.433**	**7.376.365**

PASSIVER	31.12.2023 kr.	31.12.2022 kr.
Kapitalkonto, inkl. årets resultat	5.767.447	5.435.197
Primære grupper	400.260	501.796
Interessegrupper	207.112	199.337
Kapitalkonto i alt	**6.374.819**	**6.136.330**
Kortfristede gældsforpligtelser i alt		
Depositum	51.000	51.000
Periodeafgrænsningsposter	506.113	474.229
Mellemregning andre projekter m.m.	35.129	61.192
Skyldige omkostninger	27.708	51.973
Hensættelser vedrørende næste regnskabsår	685.694	423.683
Anden gæld	225.970	177.958
Kortfristede gældsforpligtelser i alt	**1.531.614**	**1.240.035**
Gældsforpligtelser i alt	**1.531.614**	**1.240.035**
Passiver i alt	**7.906.433**	**7.376.365**

Budget 2024

Budget 2024

	Budget 2024 kr.	Resultat 2023 kr.
INDTÆGTER		
Kontingent	4.155.200	4.126.702
Diverse administrative indtægter	875.327	886.386
Lejeindtægter og diverse tilskud	264.524	253.524
Indtægter ialt	**5.295.051**	**5.266.612**
UDGIFTER		
Gager og lønninger	-2.324.390	-2.324.082
Formandskab, bestyrelse og faste udvalg	-600.596	-558.472
Lokaleudgifter	-529.945	-508.976
Andre udgifter		0
- Bladet "Forfatteren"	-556.500	-545.136
- Gruppetilskud	-271.000	-255.000
- Aktiviteter og projekter	-338.000	-417.019
- Kontingent andre organisationer	-15.000	-12.519
Administrationsudgifter		0
- Telefon, porto, kontorartikler m.m.	-235.500	-188.266
- IT-udgifter	-185.000	-194.617
- Revision Dansk Forfatterforening og Autor	-61.250	-55.500
- Juridisk bistand m.v.	0	0
- Tab på debitorer (ubetalte kontingenter), afskrivninger	-170.000	-177.148
Udgifter ialt	**-5.287.181**	**-5.236.735**
Resultat før finansielle poster	**7.871**	**29.877**
Finansielle poster	0	302.373
Årets resultat	**7.871**	**332.250**

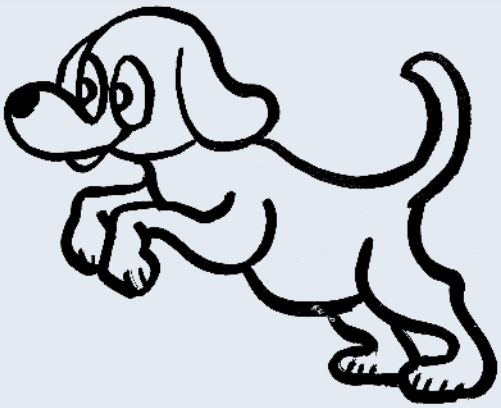

Kassererberetning

※

AF KASSERER HENRIK POULSEN

Årsregnskabet 2023 dokumenterer en stabil og kontrolleret drift af Dansk Forfatterforening. Årets resultat, der både rummer drift og finansielle poster, viser et overskud på 332.250 kr. Det skyldes først og fremmest en gunstig udvikling på de finansielle poster, men også på den primære drift er der overskud, til trods for at posten *Aktiviteter og projekter* er mere end 100.000 kr. over budgettet.

Indtægter

Foreningens tre indtægtskilder er medlemskontingentet, administrationsbidraget for varetagelsen af Autorkontoen samt lejeindtægter i Strandgade 6, st.

I lighed med sidste år er grundkontingentet igen øget med små 100.000 kr. i forhold til budgettet. Foreningen oplever med andre ord en fortsat stigning i antallet af medlemmer, og det er meget glædeligt, at vi både kan tage imod nye medlemmer og fastholde eksisterende medlemmer.

Det samlede administrationsbidrag til Autorkontoen er øget med godt 60.000 kr. Det skyldes især et større bidrag fra de såkaldte IUM-midler til ophavsretligt arbejde samt et større bidrag fra pulje B (Kulturplus kollektive midler) til Autorkontoen, som udvalget havde fornøjelsen at uddele i efteråret. Administrationsbidraget udregnes efter de faktiske administrationsomkostninger (f.eks. medgået tid) inden for en ramme.

Det mindre fald i *lejeindtægter/andre indtægter* skal ses i lyset af, at indtægterne i 2022 var ekstra høje, idet foreningen husede projektet "1 år med tegneserier".

Udgifter

Udgifterne er små 100.000 kr. større end budgettet, men kan stadig rummes inden for årets indtægter.

Den største post på udgiftssiden er naturligt nok *Løn og sociale ydelser*. Men faktisk er lønomkostningerne faldet, hvilket primært skyldes, at en projektansættelse er udløbet. Dansk Forfatterforening driftes af et lille, men meget effektivt, sekretariat. De øgede udgifter i 2023 skyldes, at der i regnskabet er taget højde for en udgift til maling af toiletter, dele af mødelokaler og hoveddør. Dette arbejde udføres i 2024. Derudover er portoen steget på medlemsbladet Forfatteren og lønnen hævet for redaktøren.

Som nævnt er udgifterne til *Aktiviteter og projekter* øget med mere end 100.000 kr. i forhold til budgettet. Posten *Aktiviteter og projekter* er regnskabets dynamiske post. Her har bestyrelsen mulighed for at præge foreningen fagligt og politisk. Det er derfor naturligt, at der er større udslag her end på de andre poster. Det er foreningsaktiviteter, der kommer medlemmerne til gode, og den forholdsvis store post vidner om en aktiv forening. Beløbet dækker over bl.a. Bogforum-aktiviteter (hvor faggrupperne i øvrigt dækker 50 procent af udgifterne), generalforsamling og valg til bestyrelse samt en undersøgelse af socialområdet, der er relevant for forfattere, illustratorer og oversættere, hvilket vil øge den service, sekretariatet yder medlemmerne. Der er også i 2023 anvendt mere end 50 procent mere end året før på medlemsfester og -møder. Vi har oplevet et større tab på debitorer, dvs. ubetalte kontingenter, end budgetteret. I samarbejde med faggruppernes styrelser arbejdes der i slutningen af hvert regnskabsår på at inddrage kontingentrestancerne gennem direkte og venlig henvendelse.

Periodeafgrænsninger under *Aktiver* (178.581 kr.) dækker primært over tilgodehavender på kontingent samt forudbetalte udgifter (betalt i 2023, men vedrører 2024).

Periodeafgrænsninger under *Passiver* (506.113 kr.) dækker primært over en bevilling på 500.000 kr. modtaget fra Statens Kunstfond i slutningen af 2023, som er et tilskud til kursusaktiviteter i 2024.

Resultatet

Regnskabsåret 2023 slutter med et resultat på næsten 30.000 kr. før finansielle poster. Ud af et samlet driftsbudget på over fem millioner kr. er det et meget tilfredsstillende resultat. Lægger man dertil de finansielle poster på 302.373 kr., ender vi som sagt med et årsresultat på 332.250 kr. mod forventet et plus på 4.886 kr.

Bestyrelsen anbefaler, at årets resultat overføres til 2024.

Finansielle poster

Det gode resultat skyldes først og fremmest kursreguleringen på vores værdipapirer. Medvirkende hertil er både rentetilskrivninger på indestående og udbytte af værdipapirer. Det er bestyrelsens fortsatte opfattelse, at investeringen i værdipapirer, som vi foretog for nogle år siden, da renten på indestående var negativ, var en fornuftig beslutning, og at den fortsat har et langsigtet perspektiv.

Det er imidlertid ikke denne forenings opgave at øge de opsparede midler, men bruge dem til gavn for medlemmerne. Der udestår derfor nogle overvejelser om, hvordan de opsparede midler skal anvendes, hvis vi beslutter at realisere dem.

Samlet set

Når regnestykket gøres endeligt op, jf. balancen, har Dansk Forfatterforening en egenkapital på 6.374.819 kr. pr. 31.12.23, inkl. de opsparede midler i primærgrupperne og interessegrupperne. Det må betragtes som en solid og sikker garanti for en forening som vores med de forpligtigelser, der er.

Budget 2024

I gennemgangen af regnskabet 2023 har jeg været inde på flere poster i Budget 2024. Overordnet er der ikke planlagt større omkostningstunge aktiviteter, men en fortsættelse af praksis, der har været gældende.

Indtægtssiden rummer en almindelig fremskrivning.

På udgiftssiden øges gruppetilskuddet, da Illustratorgruppen i 2024 forventes at få status af primær faggruppe. De øgede omkostninger til bladet Forfatteren er begrundet i regnskabsgennemgangen. Posten *Aktiviteter og projekter* er mindre, da foreningen ikke skal gennemføre et omkostningstungt (porto) valg til bestyrelsen, der ifølge vedtægterne kun finder sted hvert andet år.

Årets resultat budgetteres til at være 7.871 kr., da vi ikke indregner eventuelle kursreguleringer og renter fra de finansielle poster. Det er øjebliksbilleder, der kun har værdi, hvis de realiseres her og nu. ※

De kritiske revisorers bemærkninger til regnskabet for 2023

※

AF LOTTE GARBERS & JANNE HEJGAARD

Vi har gennemgået det fremlagte regnskab og på den baggrund stillet bogholderiet i alt 17 opklarende spørgsmål, som alle er blevet besvaret fyldestgørende.

Regnskabet viser igen, at foreningen har gennemført en imponerende lang række arrangementer, projekter og kurser med stor tematisk bredde, ligesom foreningen i 2023 deltog på årets Bogforum med en velbesøgt stand.

Vi glæder os over, at foreningens medlemstal er støt voksende.

2023-regnskabets positive resultat er hovedsagelig en følge af de generelle kursstigninger på de finansielle markeder, som foreningens investeringer har nydt godt af. Vi har spurgt ind til bestyrelsens fremadrettede forvaltning af foreningens formue, som vi har tillid til. Årsregnskabet viser, at vi stadig har en stor likvid beholdning, og vi har derfor også bedt bestyrelsen overveje foreningens langsigtede planer med samme.

Vores samlede konklusion er, at Dansk Forfatterforening har en sund økonomi.

Vi finder regnskabet tilfredsstillende og vil på den baggrund takke sekretariat, bogholderi, bestyrelse og formand for kvalificeret administration og ledelse. ※

5 gode råd til at udgive selv

Mikael Strøm Eriksen fra Forlagsservice holdt oplæg på en kursusdag om selvudgivelse i Dansk Forfatterforening – her opsummerer han sine gode råd om at udgive selv.

※

AF MIKAEL STRØM ERIKSEN

1 Få andre øjne på dine skriverier

Lad andre læse dit manuskript, inden du udgiver det – ja, hyr gerne en professionel redaktør. Og få altid en korrekturlæser til at fange dine slå- og stavefejl. Uanset hvor god du var til dansk i skolen, er det et faktum, at man ikke kan læse korrektur på sin egen bog. Punktum.

2 Gå aldrig på grafisk kompromis

Måske har du styr på at bruge grafiske programmer og kan derfor selv layoute din bog. Men … hvis du gør det, så kig i en masse andre bøger først. Bøger i Danmark – især tekstbøger – er sat efter ret ensartede retningslinjer, så hvis du træder for meget ved siden af dem, vil din bog ose langt væk af selvudgivelse. Allier dig evt. med en erfaren grafiker. Husk også at sparre med nogen om forsiden.

3 Trykketanker og valg af distributør

Der er masser af gode trykkerier i Danmark og i udlandet. Overvej nøje, hvem du vil bruge, i forhold til den kvalitet, bogen skal være i. Sammenlign priser, og tryk ikke for mange i 1. oplag. Hellere betale lidt mere pr. bog i trykomkostninger end brænde inde med kassevis af usolgte bøger. Skal bogen i distribution til boghandler, netboghandler og biblioteker, handler det om at finde en distributør, hvor du som selvudgiver får nogenlunde samme vilkår som de traditionelle forlag.

4 Den svære pr – med sidekig til bibliotekerne

De fleste forfattere vil hellere skrive end lave pr og markedsføre deres bog. Men skal nogen derude få øje på din bog, er der ingen vej udenom. Sociale medier er et fantastisk værktøj til reklame, og der er også stor pr-værdi i at komme i lokalavisen og blive anmeldt af bogbloggere. Tænk bredt, ikke snævert – så meget spalteplads er der ikke i de store dagblade.

5 Gå digitalt – og din bog lever længere

Levetiden for en trykt bog er for de fleste udgivelser forholdsvis begrænset. Der er mere perspektiv i e-bogs- og lydbogsudgaven. Alle undersøgelser viser, at dem, der læser digitalt og lytter til bøger, ikke er så optagede af udgivelsesåret. Derfor har mange værker et længere liv i den digitale verden. Konverter din bog til e-bog, indtal din lydbog selv eller find en professionel stemme, og få dem udgivet på alle de mange streamingtjenester og på eReolen. ※

Vilkår om streaming af lydbøger

Streaming af lydbøger er ofte en dårlig forretning for forfatteren.

AF DANSK FORFATTERFORENINGS JURIST, ANNE KOLDBÆK

Fokus blev i efteråret 2023 rettet mod den meget lave afregning til forfattere for lydbøger i streamingtjenester, hvor abonnenterne kan lytte lydbøger ubegrænset for en fast månedlig pris. Selvom de fleste forlag afregner mindst 20 procent til forfatteren, så er den "nettopris", som forlaget får pr. lytning pr. titel, ofte så lav, at det kan dreje sig om f.eks. to kr. til forfatteren og otte til forlaget for lytning af en hel lydbog.

Ved "revenue sharing" ved forlagene først, hvilken "pris" de får fra streamingtjenesten, når der afregnes til forlaget, efter at bogen er lyttet. Da abonnementsprisen er fast, men forbruget af lydbøger er variabelt, får man ikke dobbelt så meget udbetalt, selvom ens bog er lyttet dobbelt så meget.

Med udgangspunkt i drøftelser forfattere imellem har flere forfattere enkeltvis forhandlet med forlag om klausuler i kontrakterne vedrørende streaming af lydbøger. Det er ikke nemt, for både forlag og forfattere ønsker bogen mest muligt ud og helst bedst muligt betalt, så der er råd til at skrive og udgive flere bøger.

Der findes stadig forlagsaftaler, hvor retten til lydbogen er overdraget til forlaget, mens *"de nærmere vilkår herfor fastlægges i en tillægsaftale"*. Det giver reelt begge parter vetoret.

Følgende er set anvendt af forlag i 2023/2024: *"Forfatter og forlag aftaler nærmere tidspunkt for lydbogens tilgængeliggørelse for streaming i digitale abonnementsordninger samt digitalt biblioteksudlån"*. Dvs. i yderste konsekvens vetoret.

Samme forlag har en variant: *"Forfatter og forlag har aftalt, at lydbogens tilgængeliggørelse for streaming i digitale abonnementsordninger først må ske seks måneder efter officiel udgivelsesdato for den trykte bog."* Her er der ingen veto for forfatteren.

HUSK: Lydbogsrettens tilbagegang

Hvis lydbogen aldrig er udgivet inden "rimelig tid", kan forfatteren kræve tilbagegang af retten efter ophavsretslovens § 54. Den gælder dog ikke, hvis lydbogen er udgivet.

Det er blevet sædvane, at e-bogsrettigheder kan gå tilbage pga. ringe udnyttelse (udsolgt) eller kan genforhandles eller opsiges "efter mindst x år". Det giver reelt mulighed for at stoppe en dårlig forretning. Dansk Forfatterforening mener, at tilsvarende skal gælde lydbogsrettigheder. ※

KALENDER

Hvor intet andet er nævnt, holdes møderne i Dansk Forfatterforenings lokaler i Strandgade 6, København.

DOF

"Oversættelse som praksis" – symposium om vilkår, kritik og faglighed

Forlaget Aleatorik og DOF inviterer til symposium i Strandgade om vilkår og faglighed i branchen d. 20. marts kl. 13-17. Med Mikkel Krause Frantzen, Mikas Lang, Lise Vandborg, Siri Ranva Hjelm Jacobsen, Carsten Fenger-Grøndahl, Marie Andersen, Johanne Gormsen Schmidt, Morten Visby, Juliane Wammen & Gustav Johannes Hoder.
Workshoppen om kontrakter fra 13-14 kræver tilmelding til info@aleatorik.dk senest 15. marts, det øvrige program er åbent for alle uden tilmelding.
Se mere her: https://dansk-forfatterforening.dk/events/symposium-om-oversaettelse-som-praksis/

Generalforsamling i DOF
D. 20. april kl. 15-18 holder DOF generalforsamling for alle ordinære medlemmer.

Punkter til behandling skal være bestyrelsen i hænde senest d. 12. april.
Efterfølgende middag kl. 18 med tilmelding.

LYRIKERNE

Debutantfest
Lørdag d. 16. marts kl. 19

Kom og vær med til at fejre digterdebutanterne fra 2023. Der bliver oplæsning, champagne og kagebord. Anne-Lise Marstrand, som selv har 25-års jubilæum som debutant, holder tale til de nye digtere.
Alle er velkomne
tilmelding lyrikergruppen@gmail.com

Årsmøde
Lørdag d. 6. april kl. 15 i Strandgade

Lyrikergruppens årsmøde er din chance for at møde styrelsen, byde ind med gode ideer og politiske visioner og møde dine kolleger – og naturligvis for selv at blive aktiv i styrelsen eller et udvalg. Kom og vær med, så bliver vi glade!
Bagefter er der middag og poetisk underholdning.
Kommer du rejsende til København, betaler vi selvfølgelig din togbillet.

KVINDELIGE FORFATTERE

Kom og hør på, når forfatteren Solvej Balle fortæller om sit forfatterskab, hvordan hun arbejder som forfatter, og sit seneste romanværk, *Om udregning af rumfang*, som i 2022 modtog Nordisk Råds Litteraturpris.

Mandag d. 18. marts kl. 19-21 i foreningens lokaler i Strandgade.

Efter oplægget er der lejlighed til at stille spørgsmål og deltage i samtalen med forfatteren.
Alle foreningens medlemmer m/k er velkomne.
Gratis for medlemmer af DFF. Gæster 50 kr.

NORDJYLLANDSGRUPPEN

Årsmøde 2024 i Nordjyllandsgruppen

Mødet afholdes på Aalborg Hovedbibliotek (mødelokale 1) tirsdag d. 12 marts kl. 17.30. Indkaldelse med dagsorden er sendt ud på mail til alle medlemmer.

SOMMERWORKSHOP d. 1.-2. juni

Sæt allerede nu kryds i kalenderen! Nordjyllandsgruppen afholder sommerworkshop i Vendsyssel med kreativ fordybelse, undervisning og tid til socialt samvær. Nærmere info følger senere på året.

DE SKØNLITTERÆRE

Fyraftensmøde om plot
Onsdag d. 28. februar kl. 16-18.

En åbenhjertig indføring i det skønlitterære plot. Fif, faldgruber og erfaringer deles.
Tilmelding en uge før til stephanie@caruana.dk, skriv "Plot" i emnefeltet.

Årsmøde — med middag!
Lørdag d. 9. marts kl. 15.30-19.30.

Dagsorden iht. vedtægter, middag 100 kroner. Nærmere info følger.
Tilmelding senest d. 2. marts til stephanie@caruana.dk, skriv "Årsmøde" i emnefeltet.

LÆSBAR
Fredag d. 22. marts kl. 16-18.

Kom, lyt, læs op, giv feedback i en konstruktiv, kærlig og kollegial tone på tværs af grupper.
Tilmelding senest d. 18. marts hos sinusreuss@gmail.com, skriv "Læsbar" i emnefeltet.

LÆSBAR
Fredag d. 31. maj kl. 16-18.

Kom, lyt, læs op, giv feedback i en konstruktiv, kærlig og kollegial tone på tværs af grupper.
Tilmelding en uge før hos sinusreuss@gmail.com, skriv "Læsbar" i emnefeltet.

Sommerhygge!
Fredag d. 28. juni kl. 16-18.

Mere info følger.
Tilmelding en uge før til stephanie@caruana.dk, skriv "Sommerhygge!" i emnefeltet.

LEGATER

Forfatteren Martin Jensen og hustru Manja Jensens legat

Legatet tildeles en fortjenstfuld forfatter (lyriker eller romanforfatter) af skiftevis jødisk og jysk oprindelse. Når legatet tildeles en forfatter af jødisk oprindelse, skal det fortrinsvis tildeles en forfatter, der har dansk statsborgerskab, bor i Danmark eller har anden tilknytning til Danmark, f.eks. agter at foretage en studierejse til Danmark, Færøerne eller Grønland.
Der uddeles i år til en forfatter af jødisk oprindelse.
Til uddeling: 10.000 kr.
Legatet forventes uddelt medio maj 2024

Direktør J.P. Lund og hustru Vilhelmine Lund, f. Bugges Legat

Legatet anvendes som understøttelse til skønlitterære forfattere, der ikke er fyldt 35 år.
Dansk Forfatterforenings legatudvalg indstiller til dette legat, og en ekstern bestyrelse foretager den endelige uddeling til næste år, i foråret 2025. Der sendes kun svar til de ansøgere, der får tildelt legatmidler. Legatportionen forventes at være på 6.000–7.000 kr.

Generelt om legater

Ansøgningen sendes elektronisk via efond. Link til det elektroniske ansøgningsskema findes på Dansk Forfatterforenings hjemmeside:
http://danskforfatterforening.dk/soeg-legat/
Her finder du også en udførlig vejledning i, hvordan der ansøges.
Ansøgningen skal være indsendt senest d. 2. april 2024 kl. kl. 12.
Alle, der måtte have kendskab til personer, som opfylder betingelserne, opfordres til at rette henvendelse til de pågældende og oplyse dem om legaterne og ansøgningsfristen.

NYE MEDLEMMER

Pernille Kim Vørs, S
Kirke Hyllinge
Senest udgivne titel: *Altid andre*,
Forlaget Drømmefangeren, 2023

Carina Valentin Grøntved, S, BU,
Kvindelige Forfattere
Munke Bjergby
Senest udgivne titel:
Hector og Slåfisken,
Forlaget Krabat, 2023

Sussie Maria Pilegaard, S
Senest udgivne titel: *Frida*,
Brændpunkt, 2021

Jesper Handberg Nielsen, S
Senest udgivne titel: *Bangkok brænder*, Byens Forlag, 2020

Gunnar Kruuse Langemark,
seniorgruppen
Odense
Senest udgivne titel: *Skvatmand*,
Vilhelm, 2018

Dorthe Studsgarth, S, F
København K
Senest udgivne titel:
Skriv den roman,
Bogboss, 2023

Helle Mylund Jacobsen,
Seniorgruppen, Kvindelige Forfattere
Rude
Senest udgivne titel:
Administration. Faglighed og praksis i administrativt arbejde, Akademisk Forlag, L&R, 2013

Lars Bjerregaard Jessen,
Aarhusgruppen
Tilst
Senest udgivne titel:
Huller i skydækket,
Mellemgaard, 2023

Henrik Linnemann-Schmidt, DOF
Frederiksværk
Senest udgivne titel:
Mordet i Kalahari,
Superlux, 2023

Chris Heape, L
Senest udgivne værk:
Glimt,
Turbine, 2016

Christine Holm Donatzky,
Kvindelige Forfattere
Helsingør
Senest udgivne titel:
Dokumentation i praksis,
Munksgaard, 2007

Nathalie Ania Delvaux Pade, L, S
København Ø
Senest udgivne titel:
Jeg Er,
Natlink, 2020

Tina Ibsen, F
København Ø
Senest udgivne titel:
Danmark i rummet,
L&R, 2023

Lone Flyvbjerg Nørgaard, BU, S
Søborg
Senest udgivne titel: *Vindblæst*,
Superlux, 2022

Dorthe Bendtsen, F
København Ø
Senest udgivne titel:
Drømmen om eget hus,
Strandberg Publishing, 2021

Maria Frantzen Sanko, BU,
Læremiddelgruppen
Senest udgivne titel:
Skyggeskoven, Alinea, 2023

Martin Holmgaard Laursen, F
Gedved
Senest udgivne titel:
At være med det, der er svært
Muusmann Forlag, 2024

Mirja Bang, F
Senest udgivne titel:
Skab tid: Guiden til den travle hjerne,
Genuine Future, 2023

Ulrik Lauritzen, S,
Nordjyllandsgruppen
Dronninglund
Senest udgivne titel:
Dødsstriben,
Brændpunkt, 2023

Lecia Sundstrøm Jønsson,
Kvindelige Forfattere,
Seniorgruppen
Senest udgivne titel:
Det' en hem'lighed,
Crea-books.dk, 2023

Dobbeltmedlemskab for Illustratorer i BU fortsætter

Illustratorerne regner med ved gruppens årsmøde fredag d. 1. marts 2024 at blive en selvstændig faggruppe. Nuværende illustratormedlemmer fortsætter efter årsmødet automatisk som medlemmer af BU.
Illustratorer, der udelukkende ønsker medlemskab af Illustratorerne og dermed ikke ønsker at være medlem af BU, skal senest onsdag d. 10. april 2024 meddele dette på medlemsservice@danskforfatterforening.dk
Hvis man som illustratormedlem ikke foretager sig noget, så fortsætter begge medlemskaber (BU og Illustratorerne), og man vil blive opkrævet for begge grupper ved næste kontingentopkrævning – altså samme beløb som hidtil.
Nye ansøgere om medlemskab til Illustratorerne søger fra og med marts 2024 direkte til faggruppen. Dvs. at der ikke længere sker automatisk indmelding i BU-gruppen for nye illustratormedlemmer.

DANSK FORFATTER FORENING

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, stuen,
1401 København K
Tlf.: 3295 5100
Tlf.-tid: man.-tors. 10-12 og 13-15.
Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk
www.danskforfatterforening.dk

FORMAND:
Morten Visby
formand@danskforfatterforening.dk

JURIST:
Anne Koldbæk
jura@danskforfatterforening.dk
(Anne Koldbæk er i øjeblikket deltidssygemeldt, men varetager den juridiske medlemsrådgivning på denne mail)

BOGHOLDERI:
Trine Larsen
bogholderi@danskforfatterforening.dk

MEDLEMS-ADMINISTRATION M.M.:
Nena Wiinstedt (sekretær):
df@danskforfatterforening.dk,
Alberte Thrane Lindberg: assistance@danskforfatterforening.dk, Isabella Katzef: medlemsservice@danskforfatterforening.dk

KURSUSSEKRETÆR:
Kristina Nya Glaffey:
kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: onsdag kl. 10-12 og 13-15

SEKRETARIATSCHEF OG WEBREDAKTØR:
Sara Strand
ss@danskforfatterforening.dk

Bestyrelsen
Morten Visby (fmd.), Stephanie Caruana (næstfmd.), Henrik Poulsen (kasserer), Cindy Lynn Brown, Juliane Wammen, Lise Bidstrup, Anne Sofie Hammer, Nanna Gyldenkærne, Nanna Lund, Lotte Thrane og Marie Priem.

GRUPPERNES STYRELSER:
S-gruppen
Stephanie Caruana (fmd.)
Eva Parum
Lisa Holmfjord
Anne Nielsen
Anne Hjælmsø
Anne Zenon
Sanne Udsen
Martin Holmslykke
Sinus Reuss
BU-gruppen
Lise Bidstrup (fmd.)
Inge Duelund Nielsen
Sally Altschuler
Anna Bridgwater
Anne Sofie Hammer
Lise Jacobsen Qvistgaard
Jette Rydahl Sørensen
Birgitte Bregnedal
Kim Langer
Gunnar Wille
Illustratorerne
Marie Priem (fmd.)
Alice Snerle Lassen
Jesper Tom-Petersen
Tomas Björnsson
Jan Mogensen
Lillian Brøgger
Line Malling Schmidt
Zarah Juul
Peter Hermann
Kontraktrådgivning: Anya Winqvist
L-gruppen
Cindy Lynn Brown (fmd.)
Erik Trigger Olesen
Jesper Rugård Jensen
Thorvald Berthelsen
Pia Deleuran
Thore Bjørnvig
Irene Sidenius (suppl.)
Hans-Erik Rasmussen (suppl.)
F-gruppen
Henrik Poulsen (fmd.)
Thomas Dickson (næstfmd.)
Pernille Frost
Kaare Øster
Anne Hedeager Krag
Charlotte Langkilde
René Karpantschof
Cathrine Errboe (1.-suppl.)
Tommy P. Christensen (2.-suppl.)
DOF
Juliane Wammen (fmd.)
François-Eric Grodin (næstfmd.)
Birthe Lundsgaard
Signe Lyng
Siri Nordborg Møller
Nanna Katrine Lund
Jakob Levinsen
Ninna Brenøe (1.-suppl.)
Louise Ardenfelt Ravnild (2.-suppl.)
Haikugruppen
Ulla Conrad (fork. ullaconrad@mail.com)
Kvindelige forfattere i DFF
Birte Kont (birtekont@mail.tele.dk)
Læremiddelgruppen
Henrik Poulsen
(fmd. henrik@henrikpoulsen.com)
Seniorgruppen i DFF
Benny Pedersen (fmd. bpe1954@gmail.com)
Aarhus-gruppen i DFF
Dorthe Klyvø (fmd. info@klyvo.dk)
Nordjyllands-gruppen i DFF
Mai Odgaard Petersen
(maiodgaard@gmail.com)

POST B
PP DANMARK

Portfolio

※

JANE MONDRUP er uddannet arkæolog, hun debuterede med romanen *Zeitgeist* i februar 2019 og er aktuel med børneromanen *Vattes vandring*.

Har du altid drømt om at skrive en bog?

Næ, men jeg var en virkelig læsehest som barn, jeg slugte enorme mængder af bøger, særligt i de fantastiske genrer. Først i mine teenageår, efter et kursus i skolen med kreativ skrivning, begyndte jeg selv at skrive. Som 19-årig sendte jeg en samling tekster til et forlag, som gav mig et meget venligt og fair afslag. Men det gav mig alligevel præstationsangst. Jeg holdt op med at skrive.

Men du begyndte igen?

Ja, omkring ti år senere gik jeg i gang med at skrive små oplæg til rollespil. På den måde overvandt jeg min skriveblokering. I 2011 gik jeg i gang med *Zeitgeist,* som jeg skrev på i adskillige år. Jeg sendte manus til et hav af forlag og vidste godt, at det var en svær opgave – for det er en sær bog, en blanding af fantastiske genrer: sci-fi, steam- og dieselpunk og lidt nordisk mytologi.

Til sidst bed et forlag på den sære bog?

Ja, jeg havde blandt andet sendt manus til forlaget Vandkunsten. Halvandet år efter fik jeg en mail om, at de gerne ville udgive bogen! Det var kort tid før min 40-års fødselsdag, som jo er lidt af en milepæl. Bogen udkom i 2019.

Arbejdet med rollespil gav dig et skub til at skrive igen – hvad skubber dig nu?

Det gør fællesskaber om det at skrive og om interessen for de fantastiske genrer. Jeg er kasserer i Aarhusgruppen i Dansk Forfatterforening og en del af arrangørgruppen bag Vilde Universer. Det er en festival for forfattere, læsere og folk, som dyrker forskellige aktiviteter omkring de fantastiske genrer, f.eks. fanfiction.

Din blanding af genrer er ganske speciel. Ud over de fantastiske er der træk fra mytologi og historie – hvor kommer det fra?

Jeg har en almen fascination af begrebet tid, som også var grunden til, at jeg læste arkæologi. Den vil man genfinde i meget af det, jeg skriver. ※

**JANE MONDRUP er styrelsesmedlem i Aarhusgruppen.
Aktuel med børneromanen *Vattes vandring*, som Jacinta Madsen har illustreret.
I øjeblikket arbejder Jane Mondrup på endnu en børnebog.**